

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Jasna Kuljaj

Vloga voditelja v oddaji Dnevnik na Televiziji Slovenija
skozi čas

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Jasna Kuljaj

Mentorica: doc. dr. Vesna Laban

Vloga voditelja v oddaji Dnevnik na Televiziji Slovenija
skozi čas

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

Vloga voditelja v oddaji Dnevnik na Televiziji Slovenija skozi čas

Slovenci smo dobili osrednjo informativno oddajo v svojem jeziku leta 1968. V prvem desetletju ne moremo govoriti o voditelju kot osebnosti, saj so to delo opravljali profesionalni spikerji z Radia Slovenija. Prelomnega leta 1978 pa je neosebnega bralca zamenjal voditelj, ki ni le bral novic, temveč jih je tudi interpretiral in jih zaokrožil v povezano celoto. V primerjavi s sedanostjo so bili voditelji TV Dnevnika v osemdesetih in zgodnjih devetdesetih bolj priljubljeni, saj so gledalce privlačili tudi kot osebnosti. Zanima nas, koliko so bili voditelji v nastajanje oddaje vpleteni nekoč in danes in kako so se sodobni voditelji odzvali na čas 'infotainmenta', v katerem je meja med golim informiranjem in zabavanjem zelo tanka. Nemalo poskusov (kramljanje med voditelji, voditeljski pari ...), da bi sledili konkurenčni oddaji 24 ur na POP TV, je propadlo. Gledanost resda ne sme biti osrednji kriterij za javno televizijo, vendar bo kljub temu morala v spopadu za gledalce in za povrnitev izgubljenega zaupanja natančneje definirati merila, po katerih bo izbirala voditelje TV Dnevnika, ki so za gledalca lahko odločilen element.

Ključne besede: TV Dnevnik, voditelj, voditeljski par, napovedi

The role of a host of Dnevnik broadcast on Television Slovenia through time

Slovenians received their first informative broadcast in their national language in 1968. In the first decade, you could not speak of a host as a television personality due to the fact that such work had been performed by professional radio speakers. Since 1978, the speaker was replaced by someone who does not only read the news, but analyses stories, and engages more with the audience. In the new world, the public are more interested in the characteristics and personality of the hosts. The audience look for someone that they can trust and like. The modern host has evolved from hosts of the past because, we have moved to a period of 'infotainment', where there is a thin line between information and entertainment. There have been many variations of presenting styles (chatting among hosts, hosts that are partners etc.) in pursuit of winning the competitive edge in broadcasting. However, many of these have failed to deliver on objectives and have not won the hearts of minds of the audience.

For TV Dnevnik to continue its journey of success, and the reputation of the past to return, a clear strategy needs to be developed on how to best engage with our audience, encompassing their needs and requirements.

Key words: television news, television anchors, news readers, broadcasting

KAZALO

1 UVOD.....	6
2 DNEVNOINFORMATIVNE ODDAJE	9
2.1 Mitologija televizijskih poročil	10
2.2 Voditeljski diskurz.....	11
2.3 Ameriško in britansko razumevanje vloge voditelja	12
3 ZGODOVINA TV DNEVNIKA.....	14
3.1 Prvo desetletje TV Dnevnika.....	14
3.1.1 Analiza TV Dnevnikov v 1970 in 1975	15
3.2 Obdobje brez teleprompterja	16
3.2.1 Analiza TV Dnevnikov v 1977 in 1978	17
3.3 Prelomno leto 1978.....	18
3.4 V 80. letih voditelj dobiva osebno noto.....	19
3.5 Delo voditeljev med osamosvojitveno vojno	22
3.6 Uvedba elektronskega teleprompterja	24
3.7 Uvedba voditeljskih parov.....	24
3.7.1 Analiza TV Dnevnikov v 1995.....	24
3.8 Prihod konkurence.....	26
3.8.1 Analiza TV Dnevnika v 2000.....	27
3.9 'Ura resnice'	28
3.9.1 Ponovna uvedba voditeljskih parov.....	28
3.9.2 Uvedba 'kramljanja'	30
3.9.3 Uvedba prenosnega računalnika.....	33
3.9.4 Analiza TV Dnevnikov 2005–2008.....	33
4 VODITELJ DNEVNOINFORMATIVNIH ODDAJ DANES.....	38
4.1 Lastnosti dobrega voditelja.....	38

4.2 Populistični diskurz sodobnega časa	41
4.3 Voditeljev prispevek k TV Dnevniku danes.....	43
4.4 Pisanje napovedi	45
4.5 Funkcija in pisanje odpovedi prispevka	47
4.6 Intervju in priprava nanj	49
4.7 Javljanje v živo	50
5 PROMOCIJA VODITELJEV TV DNEVNIKA.....	52
6 ZAKLJUČEK	55
7 LITERATURA	59
8 PRILOGE	63
PRILOGA A: Intervjuji z nekdanjimi in sedanjimi voditelji TV Dnevnika	63
PRILOGA B: Seznam bralcev in voditeljev TV Dnevnika 1968–2009 (po abecednem vrstnem redu).....	72

1 UVOD

Voditelji osrednjih informativnih oddaj vseh javnih RTV so zagotovo njihovi najbolj prepoznavni elementi. V informacijski družbi je informacija tržno blago, pravica do obveščenosti pa ena od osnovnih pravic sodobnega človeka. Voditelji osrednjih informativnih oddaj so tisti, ki novice prenesejo v domove gledalcev.

Voditelja prvega Dnevnika Marija Velkavrh in Vili Vodopivec sta se od današnjih voditeljev precej razlikovala. V tem diplomskem delu bomo raziskovali, kako je v minulih štirih desetletjih potekal razvoj v voditeljskem smislu.

Zanimalo nas bo, koliko so bili voditelji vpleteni v pripravo celotne oddaje nekoč in danes, kdaj so se zgodile ključne prelomne točke, kakšne spremembe na področju Dnevnikovih voditeljev so uvedli vodilni, da bi šli v korak s časom in konkurenco, ki se je pojavila leta 1995.

V štiridesetletni zgodovini se je TV Dnevnik razvijal na tehničnem, vsebinskem in tudi voditeljskem področju, vendar smo se za preučevanje slednjega odločili zato, ker je večina voditeljev v Dnevnikovi štiridesetletni zgodovini pri gledalcih pustila pečat, saj so bili del njihovega vsakdana. Do prihoda konkurence z oddajo 24 ur na POP TV v slovenski medijski prostor so bili voditelji TV Dnevnika osrednji prinašalci informacij v slovenske domove.

Naša teza je, da se je vloga voditelja skozi čas spreminjala od sprva neosebne do izrazito osebne. Sčasoma so voditelji gledalce začeli nagovarjati na bolj direkten in osebni način. Sodobni čas infotainmenta pa prinaša svoje zahteve, ki se jim podreja predvsem komercialna televizija. Zanimalo nas bo, kako so se na te zahteve odzvali voditelji Dnevnika, in se vprašali, ali je to sploh potrebno, saj je javna televizija zavezana drugim standardom in ne zgolj gledanosti. V praksi se kaže, da v poplavi ponudnikov informacij gledalca bolj pritegne tisti, ki mu informacije posreduje na bolj atraktiven način in mu da občutek, da bodo informacije vplivale na njegovo življenje, se pravi, da voditelj napravi most med novico in gledalčevim življenjem.

V primerjalni analizi voditelja TV Dnevnika nekoč in danes bomo analizirali 15 TV Dnevnikov, uporabili pa bomo tudi metodo poglobljenega intervjuja z nekaterimi sedanjimi in nekdanjimi voditelji ter uredniki TV Dnevnika, saj je raziskovanje zgodovine TV Dnevnika in razvoja od bralca do voditelja oteževalo dejstvo, da so TV Dnevniki v celoti zabeleženi na trak oz. arhivirani šele od marca 1990.¹

Za intervjuje smo se odločili zato, ker je v literaturi opaziti pomanjkanje informacij, zakaj so se voditelji v različnih obdobjih razlikovali, in za pridobitev vpogleda v njihovo delo danes.

Pri analizi TV Dnevnikov bomo med letoma 1970–2009 analizirali enega na pet let, simbolično smo izbrali datum 15. 4., saj je bil takrat predvajan prvi Dnevnik. Izjemoma bomo proučili tudi TV Dnevnik z dne 16. 5. 1977, saj je edini v celoti ohranjen v videoobliki do leta 1990, prav tako bomo obdobje osamosvojitve Slovenije proučili bolj podrobno, saj je bilo to s stališča vloge voditelja zelo zanimivo. Pri proučevanju TV Dnevnika z dne 15. 4. 1995 smo ugotovili, da ne zadostuje pogojem za ugotavljanje zaključkov, saj ga je zaradi vikenda vodil samo en voditelj, zato bomo podrobneje proučili še en TV Dnevnik v tem obdobju (14. 4. 1995), ki ga je vodil voditeljski par. Kljub odločitvi, da bomo proučevali en TV Dnevnik na pet let, smo se v želji, da bi prišli v obdobju zadnjih petih let do bolj reprezentativnih zaključkov, kasneje odločili še za drugo fazo analize, v kateri smo analizirali še tri dodatne TV Dnevnike, ki jih vodijo sedanji voditelji.

Med raziskovalnim procesom pa bomo ustvarili tudi seznam vseh, ki so v štirih desetletjih sedli pred kamere TV Dnevnika kot bralci ali kot voditelji. Tak seznam doslej namreč ni obstajal, mi pa smo prepričani, da bi imena vseh morala biti zbrana na enem mestu.

---

¹ Na voljo so le prispevki. Kar je šlo v živo predvajanje, se ni snemalo. V arhivu TV SLO pa so na voljo posebne mape, v katerih so shranjena besedila voditeljev in s pomočjo teh besedil smo lahko proučevali delo voditeljev.

V 2. poglavju bomo razdelili dnevnoinformativne oddaje in pojasnili razliko med ameriškim in britanskem razumevanjem bralca poročil ter opredelili voditeljski diskurz. V 3. poglavju bomo pregledali zgodovino TV Dnevnika s stališča vloge voditelja. To je najširše poglavje, saj smo v njem obdelali vsa obdobja; od prvega desetletja, po letu 1978, začetek devetdesetih, prenovi leta 2003, do danes. V 4. poglavju smo obravnavali sodobnega voditelja dnevnoinformativne oddaje, prispevek voditelja k oddaji, pisanje napovedi in odpovedi novic, pripravo na intervju in javljanje v živo. 5. poglavje smo namenili promociji voditeljev TV Dnevnika, 6. poglavje pa zaključku.

2 DNEVNOINFORMATIVNE ODDAJE

Pri ustvarjanju televizijske dnevnoinformativne oddaje sodeluje veliko ljudi, med katerimi je najbolj izpostavljen voditelj. Za razumevanje njegove vloge je pomembno poznati strukturo dnevnoinformativne oddaje.

Perovič in Š. Šipek (1998, 18) novice opredeljujeta kot družbeno in kulturno institucijo med mnogimi drugimi, s katerimi si delijo mnoge značilnosti. Narejene so iz besed in slik, ki se tako združujejo v poseben podsistem znotraj jezika. Oblika novic je odvisna od značilnosti medija, v katerem se pojavijo – brana v časopisu, slišana na radiu ali videna na televiziji.

Hartley (v Perovič, Šipek 1994, 19) opredeljuje novice kot diskurz, ki ga strukturirajo večji televizijski diskurzi. Ti so odvisni od elementov (znakov), pravil in konvencij (kod) splošnega jezikovnega sistema. Novice so specifičen primer 'uporabnega jezika', katerega pomen je družbeno pogojen. So diskurz, ki ga določa splošni znakovni sistem v odnosu do družbene strukture. Novice se razvijajo na aktivni in kreativni način – ne le, da odražajo jezikovne, družbene ali zgodovinske determinante, temveč jih tudi obdelujejo. Novice igrajo eno izmed vlog determiniranja videnja sveta, kako se v njem ravna in kako obnašati do drugih ljudi.

Hall (v Langer 1998, 47) piše, da televizijske novice vedno predstavljajo dejanja elitnih oseb, saj je prestiž sestavni del televizijske produkcije. Ker je zbiranje novic postalo utečena praksa, so elitne osebe vredne objave samo zato, ker so to, kar so.

Langer (1998, 1) vidi poročila kot tržni produkt, ki prevlada nad novinarsko odgovornostjo in integriteto. Za Langerja so poročila tako kot katerikoli drug televizijski produkt podrejena temu, da pritegnejo gledalce in s tem oglaševalce. Poročila so tako po njegovem mnenju zanemarila profesionalno novinarstvo s tem, ko dajejo prednost predstavljanju spektaklov in dram. Predstavljene novice so zato negativne, saj na ta način pritegnejo gledalce in sledijo enemu izmed glavnih načel v novinarstvu, da je slaba novica dobra novica.

Hartley (1989, 83–85) pa ugotavlja, da negativne novice niso objavljane zato, da bi kazale na kaos in nered, ampak da pokažejo, da ta red obstaja. Novice o katastrofah, korupciji, kriminalu itd. so vredne unovičenja, ker temeljijo na predpostavki o redu v svetu. Takšne novice so reprezentirane, ker ogrožajo domnevni red, novinarji pa so osrednji agenti reprodukcije reda.

Po Boydu (1994, 3) mora novica v gledalcih vzbuditi zanimanje, »nam zaustaviti dih tako, da se sesedemo, novico opazimo in ji prisluhnemo«. Dodaja, da pogosto kritiziranje televizije, ki dela za popularni okus, ni na mestu, saj je namen televizije privabiti množice. Zato so novice predvajane po okusu večine in ne manjšine, saj pritegnejo gledalce, ki tako ne preklopijo na drugi program.

2.1 Mitologija televizijskih poročil

Glavni mit o TV novicah pravi, da so novice ogledalo realnosti, torej da so dogodki, ki jih vidimo, del našega življenja, brez katerega ne bi mogli živeti. Fiske (1987, 283) imenuje ta mit o TV novicah kot o ogledalu realnosti zmota transparentnosti. TV poročila tako značilno delujejo s pomočjo treh stopenj ukleščanja. Ukleščanje pa je proces, ki potencialno disruptivne dogodke umesti v dominantni vrednostni sistem, ne da bi pri tem poročila izgubila avtentičnost. Ta avtentičnost pa jamči resničnost interpretacije, ki jo to umeščanje vključuje, in tako paradoksalno dovoljuje, da se to, kar je bilo interpretirano, predstavi kot objektivno. Fiske (1987, 288–289) govori tudi o treh prostorih, ki imajo tako materialni kot tudi simbolni pomen:

Osrednji prostor je studio in bralec poročil, ki ni avtor lastnega diskurza, a izreka objektivni diskurz »resnice«. Da bi poudarili objektivnost diskurza, pogosto paradoksalno uporabljajo osebne poteze bralca novic – kot npr. zanesljivost in kredibilnost.

Poročevalec, ki je hkrati individualni in institucionalni glas, je diskurzivno podrejen in prostorsko umeščen daleč stran. Njegova funkcija je posredovati med »grobno realnostjo« in končno resnico, ki jo izreka bralec poročil.

Najdlje od osi studija so geografsko in diskurzivno očitvidci, vpleteni govorce, aktualni posnetek, glasovi, o katerih se zdi, da izražajo realnost in da jih je zato treba diskurzivno obvladati.

2.2 Voditeljski diskurz

M. Morse (2004, 210) imenuje voditeljev samogovor *omejeni diskurz*, saj voditelj (oz. voditeljski par), ki vzdržuje in povezuje tok informacij, bere napovedi, odpovedi in vesti ter gledalce z najjavami prihajajočih besedil popelje do oglasnih blokov.

Jacobs (1996, 384) poudarja voditeljevo vlogo *prekoderanja besedila*, saj lahko gledalcem s spremembami glasu in izrazov na obrazu nakaže, kakšna vrsta besedila prihaja.

Televizijski govor, predvsem govor voditelja dnevnoinformativne oddaje, ima pomembno vlogo pri minimiziranju časovnih in prostorskih premikov med novinarskimi besedili ter posledično pri uokvirjanju dogodkov znotraj dogovorjenih kodov. (Laban 2007, 63)

Fiske (1987/2003, 4), Hartley (1982/1989, 32) in McQueen (1998, 261) namesto o televizijskih in novinarskih žanrih govorijo o *televizijskih kodih* kot sistemih dogovorjenih znakov, ki povezujejo proizvajalce, besedila in občinstva, ter posredovalce medbesedilnosti. McQueen (1998, 27–28) med žanrske konvencije med drugim uvršča formalen in natančen jezikovni stil voditelja ali voditeljskega para. A prav to konvencijo je sodobna hibridizacija s prevlado populističnega diskurza voditeljev najbolj zamajala. (Laban 2007, 98)

Po Fiskeju (1987/2003, 288–290) voditelj ni avtor lastnega diskurza, ampak prenaša objektivni diskurz resnice, njegove besede pa so brezosebna avtoriteta in ustvarjajo ogrodje »objektivnosti«, znotraj katerega so umeščene besede in podobe drugih nivojev poročanja, sodobni (slovenski) televizijski novinarski diskurz kaže tudi drugačno podobo – to je razvidno predvsem iz napovedi televizijskih besedil, pri katerih voditelji

z interpretacijami, komentarji in opazkami pogosto niso le *brezosebne avtoritete*. (Laban 2007, 98)

2.3 Ameriško in britansko razumevanje vloge voditelja

Obstajata dve obliki voditeljskega diskurza – ameriška in britanska, razlikujeta pa se po tem, kakšna je vloga voditelja.

Pri britanskem pristopu se bralec novic v prvih letih javne televizije BBC ni pokazal na ekranu. To bi namreč personaliziralo njegov diskurz, ki je moral ostati neoseben, nepristranski in objektivni. Novice je bral anonimni moški glas, na ekranu pa so se izmenjavali grafi in fotografije. Kasneje, ko se je bralec novic le pojavil na ekranu, je moral pogled premikati od kamere do lista s tekstom, da bi vzbujal vtis poštenosti in neposrednosti. (Luthar 1998, 240)

Izraz 'anchorman' izhaja iz Združenih držav Amerike. V Veliki Britaniji pa je bolj v uporabi 'newsreader'. Bralci novic se ne razlikujejo le po poimenovanju, temveč tudi po stilu. Britanski bralci novic delujejo resno in si nikoli ne bi dovolili, da bi njihova osebnost obarvala novinarsko zgodbo. Ameriški bralci novic so prav tako resni, a bolj prijateljski in še vedno z avtoriteto. Novice ne le berejo, ampak si jih dovolijo tudi komentirati. Izraz 'anchorman' naj bi po Boydu namreč izražal osebnostno moč in avtoriteto, predstavljal kombinacijo izkušenj, osebnosti in karizme. (Boyd 1994, 139)

O razliki med ameriško in britansko paradigmo voditelja dolgoletni novinar BBC Rick Thompson (2007) pravi, da so v Evropi v poznih petdesetih in šestdesetih letih, ko so se začeli razvijati televizijski informativni programi, v večini držav brali informativne oddaje profesionalni 'bralci'. Pogosto igralci z lepim glasom, a brez vsakršnega vpletanja v brano vsebino. Takšna je bila radijska tradicija, kjer je bil pri bralcih pomemben glas, ne novinarske izkušnje.

V Veliki Britaniji je BBC nadaljeval z nenovinarskim branjem novic do zgodnjih osemdesetih let. Konkurenčna komercialna televizija ITN pa je že v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, kar nekaj let pred BBC-jem, za branje novic začela uvajati voditelje,

ki so tudi novinarji. V sedemdesetih letih so uvedli osrednjo informativno oddajo 'News at Ten', ki se je izkazala bolj kredibilna in živahna kot BBC-jev informativni program, ki je slonel na voditeljih brez voditeljskih izkušenj. BBC se ni mogel sprijazniti s splošnim prepričanjem, da je ITN boljši od njih. Odpustili so dolgoletne bralce novic, ki so jih nasledili izkušeni dopisniki. Ta BBC-jev ukrep je bil torej direktna posledica vse večje tekmovalnosti med osrednjima britanskima televizijama. Novi trend pa je narekoval tudi razvoj tehnologije. Ta je zahteval voditelja, ki bi zmožel hitro reagirati na hitro spreminjajoče se novice in bi lahko hkrati opravljal vlogo izpraševalca kogar koli v javljanju v živo. Bolj ko se je uveljavilo javljanje v studio v živo, večje so bile zahteve po novinarsko izkušenih voditeljih. (Thompson 2007)

Tudi v evropski tradiciji televizijskega novinarstva poznamo dve vrsti oziroma dva tipa voditeljev oddaj. Za prvi tip so značilni voditelji nemške javne televizije ARD, ki so resni, nikoli avtorski ali čustveni in so predvsem bralci napovedi in vesti. Slog voditeljev ARD preprečuje, da bi preusmerili pozornost z vesti na sebe. Drug tip voditelja pa predstavlja britanska televizija Sky News, kjer so voditelji ne le bralci vesti, ampak tudi interpreti teh vesti. Od njih se celo zahteva, da v posredovanje vesti dodajo tudi del svoje osebnosti. Dovoljeno jim je pokazati čustva ob najbolj grobih in grozljivih novicah ali pa ob najbolj veselih in humornih vesteh. Tak tip voditeljev naj bi, za razliko od izrazito resnih z nemške javne televizije ARD, napovedi oblikoval tudi sam in jih prilagajal svojemu osebnemu stilu. (Perovič in Šipek 1994, 96)

3 ZGODOVINA TV DNEVNIKA

3.1 Prvo desetletje TV Dnevnika

V šestdesetih letih prejšnjega stoletja so se v slovenskem prostoru začele pojavljati želje po dnevnoinformativni oddaji v slovenskem jeziku. Do takrat so državljani vseh nekdanjih jugoslovanskih republik imeli na voljo le Dnevnik, ki so ga pripravljali v studiu beogradske televizije v srbohrvaškem jeziku in je bil vsak dan predvajan ob 20. uri.

Prvi Dnevnik TV Ljubljana so pripravili 15. aprila 1968 na Gospodarskem razstavišču, od koder je TV Ljubljana začela oddajati že leta 1957. Del tega programa je bila tudi informativna oddaja, ki sta jo pripravljala Rado Cilenšek in Zora Korać, prvi voditelj oddaje pa je bil Saša Vuga. (Perovič in Šipek 1998, 88)

O snovanju TV Dnevnika je Pengov (2003a) napisal takole:

Vodstvo RTV Ljubljana se je pod pritiski politike odločilo, da preseli dotedanji Obzornik v termin Dnevnika, doda še nekaj vesti iz federacije in sveta ter tako ustvari oddajo, ki je bila podobna Dnevniku. Prvi slovenski TV Dnevnik naj bi se po načrtih pojavil na zaslonih 1. januarja 1969, a se je kar osem in pol mesecev pred tem, in sicer 15. aprila 1968. Tedanji direktor TV Ljubljana Dušan Fortič je ob pripravah na praznovanje 35-letnice Dnevnika leta 2003 prvič priznal, da je bilo predčasno predvajanje prvega Dnevnika posledica političnega pritiska. Takratni predsednik Izvršnega sveta Slovenije Stane Kavčič je namreč zagrozil, da bodo na RTV letele glave, če ne bo takoj slovenskega TV Dnevnika.

Brala sta Marija Velkavrh in Vili Vodopivec, radijska spikerja, zato je bil celotni vtis še precej radijski in ne toliko televizijski (Cunder 2003, 4).

Pengov (2007) navaja, da so takrat veljala drugačna pravila in da je bil pri izboru bralca TV Dnevnika ključen predvsem en dejavnik: branje.

TV Dnevnik so trajali, kolikor so trajali. Načeloma res 30 minut, brez poprejšnje napovedi v sporedu pa pogosto tudi uro ali več. Odvisno od tega, ali je kakšen visok organ Jugoslavije ali Slovenije tisti dan izdal kakšno pismo, izjavo, deklaracijo, memorandum, pomemben sklep itd. Največkrat se je ob takih priložnostih prenašalo – bralo integralno vsebino dokumenta. Za kaj takega so bili potrebni profesionalni bralci, ki smo jih spričo podobnih situacij v TVD obdržali celo nekaj časa pa uvedbi barvnega in voditeljsko vodenega Dnevnika leta 1978.

Na vprašanje, kako so se predhodniki današnjih voditeljev TV Dnevnika razlikovali od današnjih, tudi Bobovnik (2008) odgovarja, da so bili predhodniki predvsem boljši bralci, ker so na začetku vsi po vrsti prihajali iz radijskih spikerskih vrst: »Vendar niso sodelovali pri nastajanju besedila, ki so ga brali, kar je bilo slabo in ob prihajanju do napak in tehničnih težav tudi moteče.«

TV Dnevnik je bil na sporedu vsak dan, razen nedelje, ko je bila informativna oddaja Televizije Beograd. (Perovič in Šipek 1994, 88)

3.1.1 Analiza TV Dnevnikov v 1970 in 1975

Iz ohranjenih zapisov televizijskih Dnevnikov, ki jih hrani Dokumentacija TVS, je razvidno, da je imela osrednja informativna oddaja 15. 4. 1970 (urejal jo je Vid Štempihar) dva napovedovalca – to sta bila Marija Velkavrh in Borut Mencinger. Napovedi novic so označene s črkama M in Ž, kar nakazuje, da sta bralca brala izmenjaje. Menjava moškega in ženskega glasu je prispevala k jasnejšemu ločevanju novic in k avdiovizualni pestrosti. Ženski glas je TV Dnevnik začel in končal. Uvod se je namreč glasil takole: »Dober večer! Nekaj iz vsebine današnjega Dnevnika ...« Zaključek pa: »Nocojšnji Dnevnik je končan. Z novicami, ki jih bomo prejeli v večernih urah, pa vas bomo seznanili v zadnjih poročilih približno ob 23-ih. Do takrat pa lepo pozdravljeni.«

Napovedovalec se v napovedi niti enkrat ne naveže na povedano v prispevku niti na zaključno misel prispevka. Jezik je formalen, strogo poročevalski. Pod vsako napovedjo je napisan priimek, iz česar sklepamo, da so napovedi bralcema pisali novinarji posameznih prispevkov, bralca pa sta naknadno kaj popravila s kemičnim svinčnikom.

Pet let kasneje (15. 4. 1975) sta TV Dnevnik, ki ga je uredil Tone Smolnikar, še vedno brala dva napovedovalca, in sicer Borut Mencinger in Menči Klančar. V ohranjenih zapisih sta bila imenovana kot 'spikerja'. Tudi tukaj so posamezne napovedi označene s črkama M in Ž. Tokrat je TV Dnevnik začel moški glas z besedami: »Dober večer, spoštovane gledalke in spoštovani gledalci! Najprej na kratko o dogodkih, ki so bili danes v ospredju.« Odpovedi oddaje v mapi ni. Po vremenu je sledil zaključni avizo oddaje, brez slovesa od gledalca.

Voditelj gledalca ne nagovarja neposredno. Ni stavkov tipa: »Od jutri naprej boste plačevali ...«, ampak zgolj: »Cene bencina se bodo jutri povišale ...« Zdi se, da vloga napovedi v sedemdesetih ni bila, kako gledalcu novico čim bolje prodati in kako jo umestiti v kontekst ter mu dati občutek, da mu bo naslednja novica spremenila življenje, ampak vloga napovedi ostaja strogo samo novica in tako je tudi predstavljena.

3.2 Obdobje brez teleprompterja

Teleprompter je naprava, ki elektronsko zrcali scenarij na steklo pred objektivom kamere. Voditelj tako bere scenarij, ne da bi izgubil očesni stik z gledalcem. Gledalec dobi vtis, da zna voditelj vse novice na pamet oziroma da zgodbe pripoveduje. (Boyd 2004, 161). V vsakdanjem novinarskem jeziku teleprompter imenujejo boben.

Lutharjeva (1998, 240) meni, da boben proizvaja pripovedovanje novic kot interaktivno situacijo med institucijo in vsakim gledalcem posebej in pri tem zagotavlja vsakemu posebej, da so novice pripovedovane prav njemu.

Dokler ni bilo bobna, si je po Pengovu (2007) moral voditelj vse napovedi (če ni hotel buljiti v papir na mizi in če je hotel ustvariti gledalcu vtis, da se pogovarja z njim) zapomniti med tem, ko je tekel prejšnji prispevek, in kar je bilo še bolj mučno, zadnjih

pet sekund napovedi je moral povedati v natanko takem tempu, kot je bilo zapisano na papirju, ker je tajnica v režiji morala pognati naslednji prispevek pet sekund pred njegovim pravim začetkom.

Teleprompter se je začel uporabljati po selitvi iz radijske v televizijsko stavbo. To so bili papirnati trakovi, ki so jih pisali s pisalnim strojem. Po Peskovi (2008) bi ga lahko definirali kot neke vrste 'primitivni trotl boben'.

3.2.1 Analiza TV Dnevnikov v 1977 in 1978

Iz obdobja do leta 1990 se je v videoobliki v celoti ohranil le TV Dnevnik z dne 16. 5. 1977, zato ga bomo opisali. V njem se napovedovalec Borut Mencinger pojavi po začetni špici za dve sekundi, ravno toliko, da gledalcem zaželi dober večer. Nato je pokrit z videoposnetki in prvih pet minut neprekinjeno bere. Nato napove prvi prispevek, v katerem slišimo glas takratnega poročevalca Dela Tita Doberška. V prvih petih minutah Dnevnika ni nobene izjave, novice se menjajo, napovedovalca pa zagledamo za nekaj sekund na koncu novice. Novost pri kasnejših TV Dnevnikih (po letu 1978) je tudi ta, da je pred voditeljem tablica, na kateri sta prva črka njegovega imena in priimek (*B. Mencinger*). Ta tablica stoji pred njim ves čas.

Napovedovalec sam prebere domače in tudi zunanjepolitične novice. Ob sebi nima še dodatnega bralca, ki bi ga razbremenil. Kljub temu v celi oddaji ne naredi nobene bralne napake. Gre za pravilno radijsko branje, brez koketiranja z gledalci in brez nasmeškov. To je verjetno tudi posledica vsebine prispevkov, ki voditelju le redko nudijo iztočnice za tovrsten odnos do gledalca.

Napovedovalec se niti enkrat ne naveže na pravkar slišano. Niti v primeru, ko se prispevek konča z mislijo, ki bi jo današnji voditelj zagotovo izkoristil in z nje napeljal na naslednjo novico. Prispevek z republiškega tekmovanja Tito – revolucija – mir (novinarka: Majda Juvan) se konča z izjavo mladega dekleta, ki zaključi z mislijo: »Ni pomembno zmagati, temveč sodelovati. Na taboru se ne učimo za tekmovanje, ampak za življenje.« Napovedovalec nadaljuje z napovedjo naslednjega prispevka in se ne naveže na omenjeno. Bere z listov, saj teleprompterja še ni bilo.

Na 15. minuti lahko napovedovalec naredi prvi govorni predah, saj sledi komentar novinarja Tomaža Terčka. Sledi napoved športnega prispevka, ki je samo eden. Bralec vremena A. Šmuc, ki sedi na napovedovalčevi levi strani, prebere vremensko poročilo. Ko je tega konec, kamera naredi zasuk nazaj na voditelja in ta prebere še novico o tem, da so v Ljubljani popoldne gospodinjstva ostala za nekaj časa brez električne energije. Ko je novice konec, se začne zaključna špica, kjer piše, kdo je uredil oddajo. Voditelj gledalcem ne nameni zaključne misli niti se od njih ne posloviti.

3.3 Prelomno leto 1978

Po prvem desetletju TV Dnevnika se je zgodilo nekaj korenitih sprememb. Šlo je za selitev iz radijske hiše v nove prostore današnje TV SLO in s tem je prišlo tudi do tehničnih sprememb. Sočasno pa je bilo obdobje okoli leta 1978 prelomno tudi za voditelje, ki so se iz bralcev vesti počasi spreminjali v prave televizijske osebnosti: »Iz črno-belega in špikersko uradnega se je TV Dnevnik spremenil v barvnega in voditeljsko ležernega.« (Pengov 2003a)

Pengov je bil v tistem času tudi eden od pobudnikov koncepta bolj osebnega Dnevnika in med glavnimi pobudniki ideje o voditelju v pravem pomenu besede, nekako po italijanskem vzoru. (Lajovic 2008)

Drago Pečko (2008), voditelj in urednik dnevnoinformativnih oddaj od 1978 do 1981, razlaga, da je to zmanjšalo vlogo spikerja v Dnevniku, saj se je zmanjšal njegov čas pred kamero.

Odločitev za uvedbo novinarskega profila voditelja se mi je zdela zanimiva prav zaradi tega, ker je ta osebna nota vsebovala tudi naglas voditelja, kar je dalo več značajske barve Dnevniku.

Želeli smo si, da bi dosegli tako raven, da bi gledalec vedel, kdo vodi Dnevnik, tudi če ne bi videl voditelja in slišal njegovega glasu. Se pravi, da bi ga prepoznal po slogu. Jaz sem imel morda spočetka kar nekoliko pretirano željo, da bi personificiral Dnevnik. V studio sem neko avgustovsko nedeljo zato

prinesel sončnico, ker sem gledalcem želel na drugačen način povedati, da se dnevi krajšajo.

V napovedi je bilo mogoče vnesti kaj dvoumnega, kaj asociativnega načrtno in tako se je začel tanjšati led.

3.4 V 80. letih voditelj dobiva osebno noto

Po letu 1978 je po mnenju Slavka Bobovnika prišlo obdobje legend: »Tomaž Terček, Janez Čuček, do neke mere tudi Tanko. Še vedno imenitni bralci, a ob tem tudi interpreti, ki so že sami predelovali vnaprej pripravljene tekste. Vzpostavili so stik z gledalci. Ti so jih jemali kot persone, kot ljudi, ki nekaj vedo. Med ljudmi je bilo slišati: 'kako da ne, če pa je to rekel Terček ...' Dobili smo torej voditelje.« (Bobovnik 2008)

Biziljeva to obdobje ocenjuje kot velik korak za TVS, saj je prav preko TV Dnevnika slovenske gledalce nagovorila z osebno noto: »Tako z osebnim nagovorom Dnevnik sestopi z odra v vsakdanje življenje.« (Bizilj 2008). To misel potrjuje tudi Branko Maksimovič (v Bizilj 2008), dolgoletni voditelj, novinar in urednik TV Dnevnika v zgodnjih osemdesetih: »Že v začetku osemdesetih so se zgodile vidnejše spremembe, Dnevnik je bil bolj avtorski, voditeljem je bila dopuščena osebna nota.« (Maksimovič v Bizilj 2008) To naj bi bil po mnenju Maksimoviča odraz dejstva, da je šla TVS v tok s časom.

V obdobju 1978–1982 je bil voditelj hkrati tudi urednik Dnevnika. Tako je npr. Dnevnik 15. 4. 1980 urejal in vodil Jure Pengov, spiker je bil Slavko Kastelic. Prvič v zgodovini Dnevnika sta imeni spikerja in voditelja ločeni, kar pomeni korak naprej v razlikovanju med pomenom besede voditelj in napovedovalec. Uvod in zaključek oddaje pripadata voditelju. Na listkih z napovedmi je jasno ločeno, kaj bere voditelj in kaj bralec. Voditelj napoveduje prispevke, bralec pa prebere pregled zunanjepolitičnega dogajanja, ki ga voditelj pospremi z naslednjimi besedami: »Iz tujine agencije danes niso poročale o kakšnih zares izrednih dogodkih, vendar se je kljub temu nabralo nekaj novic, ki pričajo o razvoju dogajanja.« Voditelj daje s temi besedami gledalcu občutek,

da tudi sam obžaluje, da jim ne more postreči z bolj zanimivimi zunanjepolitičnimi novicami. Voditelj s tem nakazuje, da se ne distancira od vsebine TV Dnevnika.

Opazna je tudi uporaba preteklika, ki ga danes zaradi občutka zdajšnjosti raje zamenjujejo s sedanjikom. Glede na to, da uvod in zaključek naredi voditelj in da si voditelj lahko privošči tudi bolj osebni odnos z gledalcem, kaže na to, da bralec ostaja to, kar je bil od začetka Dnevnika, voditelj pa naredi korak naprej. Dovoljen mu je bolj osebni nastop in daje vtis osebne odgovornosti za vsebino Dnevnika. Bralec pa še naprej ne daje občutka, da bi se ga povedano kakor koli dotaknilo in niti ne daje vtisa, da bi bil s prebranim kakor koli povezan. Vseeno je treba poudariti, da sta oba, bralec in voditelj, veliko bolj distancirana od vsebine kot kasnejši voditelji.

Voditelj se pred zaključnim avizom poslovil od gledalcev: »Tako, to je tudi vse v Dnevniku. Na svidenje.« Iz navedenega lahko razberemo, da je voditeljeva vloga nadrejena bralčevi.

Pet let kasneje (15. 4. 1985) je bil uvodni pozdrav voditelja Matjaža Tanka kratek: »Dober večer! Na kratko o mednarodni dejavnosti naše države.« Voditelj je prebral napovedi prispevkov, pregled novic iz Jugoslavije in sveta pa je prebrala spikerica Menči Klančar. Voditelj se je od gledalcev tudi poslovil: »To je bila zadnja novica v nocojšnjem dnevniku, naslednja informativna oddaja bo na sporedu ob 22. uri in 20 minut. Hvala za pozornost in prijeten večer še naprej.« V začetnih fazah Dnevnika napovedovalec na koncu oddaje gledalcem ni zaželel prijetnega večera, zato sklepamo, da je to postalo običajno konec sedemdesetih let. Spikerica je nato prebrala še vremensko napoved.

15. 4. 1990 je voditelj Slavko Bobovnik, ki je bil hkrati tudi urednik (Dnevnik je uredil Uroš Lipušček), naredil kratek uvod: »Dober večer. Velikonočni prazniki so dodobra zaznamovali današnji dan.« Voditelj daje vtis, da si pozorno ogleda vsak prispevek, saj h kakšnemu poda tudi svoj komentar. Tako Bobovnik po prispevku o srečanju kandidatov za predsednika republike Slovenije pri Ivanu Krambergerju takole

komentira jedilnik, s katerim je novinar zaključil prispevek: »Sodeč po posnetkih, jim je tudi v resnici teknilo.«

K bogatosti besedišča prispeva tudi voditeljevo seganje po različnih jezikovnih sredstvih, kot so splošne ljudske modrosti in reki. Slavko Bobovnik: »Resda prva lastovka še ne prinese pomladi, zanesljivo pa napove, da pomlad prihaja.«

Korošec (1998, 152) pojav, ko avtor (v našem primeru voditelj) sega po stilnih besednih zvezah, imenuje aktualizacija, s katero privablja bralca (v našem primeru gledalca), saj navezuje stik z njegovim izkustvenim svetom, da bi sprožil njegovo razumsko in čustveno dejavnost. S pomočjo aktualizacije je tvorec torej navzoč v besedilu, naslovnik pa bolj vključen. Voditelj še zmeraj ne navaja novinarja, ki je naredil prispevek.

Po prispevku o prizadevanju neke kmečke družine, da bi njihova kmetija turistično zaživela, Bobovnik zaključí: »Upajmo, da res. Saj za turizem na kmetih zagotovo velja, da je pri nas zanj največ naravnih danosti, ki pa jih zagotovo najmanj izkoriščamo.« Nato nadaljuje z napovedjo prispevka Draga Bulca z Jahorine, v kateri naredi še korak naprej, saj poleg komentarja poda tudi kritiko: »Športnih objektov na Jahorini sicer ni mogoče prištevati med naravne danosti, zgradili smo jih namreč za čedne denarce, so pa prav tako slabo, če ne še slabše izkoriščeni.« Voditelj v tej napovedi izrazi misli povprečnega državljana, ki je prepričan, da so objekti nastali s pomočjo njegovega davkoplačevalskega denarja, voditelj pa z uporabo prve osebe (mi) sebe izenači z malim človekom in mu je tako bližje. Opažamo tudi, da voditelj z napovedjo poveže dva prispevka oziroma med njima vzpostavi povezavo, četudi v resnici ne obstaja.

Pregled tujih novic prebere napovedovalka Nataša Dolenc, ki gledalcev ne pozdravi posebej niti je voditelj ne omeni. Njeno ime se izpiše v telopu. Bere z listkov in ne z bobna. Kadar je v kadru, pogosto pogleda v kamero in se trudi vzpostaviti očesni kontakt z gledalcem. Voditelj se poslovi po pregledu športnega dogajanja.

Zaključek je bolj oseben in bolj prijazen do gledalca od vseh doslej. Medtem ko uvod ostane kratek in jedrnat, zaključek nakaže posebno vez med gledalcem in voditeljem, saj

voditelj gledalcem zaželi vse dobro: »To je bil osrednji večerni Dnevnik Televizije Ljubljana. Prijeten večer in uspešen delovni teden vam želimo. Nasvidenje.«

3.5 Delo voditeljev med osamosvojitveno vojno

Voditelji tistega časa so bili Tone Hočevar, Aleks Štakul, Jure Pengov, Tomaž Terček, Danica Simšič, Nada Lavrič in Matjaž Tanko. V tem obdobju so bili voditelji hkrati tudi uredniki Dnevnika, poleg njih pa so agencijske vesti brali spikerji.

Uvod voditelja Matjaža Tanko 10. 6. 1991: »Dober večer! Jean Paul Sartre je njega dni napisal drami Zaprta vrata in Ujeti v Altoni. Zdaj so vse bolj ujeti za zaprtimi vrati naši politiki, ki tako ali drugače rešujejo Jugoslavijo s poudarkom na reševanju republik. Pokojnemu Sartru in našim živečim politikom je skupen obstoj, takšen ali drugačen.« Voditelj si je privoščil prisposodbo iz sveta literature oziroma filozofije, čeprav bi oddajo lahko začel direktno z novico.

Na podlagi takega uvoda lahko ugotovimo, da je bilo to obdobje, v katerem se je voditelj precej potrudil, da bi vsebini dodal tudi svoj pečat. Opažamo, da so si voditelji želeli biti več kot le bralci poročil in da so želeli iti korak naprej od zgolj korektnega posredovanja novic.

Voditeljica Danica Simšič je TV Dnevnik 13. 7. 1991 zaključila z mislijo: »Ni je besede, ki bi bila močnejša od neizgovorjenega. To je vse v drugem Dnevniku. Tretji bo na vrsti 10.10. Nasvidenje.« Voditeljica je gledalcem očitno želela pustiti nekaj, o čemer bodo lahko razmišljali še nekaj trenutkov po končanem Dnevniku.

Jure Pengov se v normalnih razmerah gledalcem nikoli ne bi opravičil za tehnične motnje tako, kot se je 16. 6. 1991: »Na koncu še tole, vem, da niste zamerili tistih nekaj drobnih napak na začetku tega drugega Dnevnika, tretji Dnevnik bo na sporedu 22.10. Nasvidenje.« Tudi to potrjuje, da je bilo obdobje osamosvojitve, junija in julija 1991, posebno obdobje, ki se je odražalo tudi v slogu voditeljev Dnevnika, ki so v tistem času

vodili tudi po več informativnih oddaj dnevno, kakšno zaradi naglice tudi v trenirki (Tone Hočevar), vendar TV Dnevnika nikoli.

Da je bilo obdobje osamosvojitve tudi za voditelje TV Dnevnika najbolj naporno, priča misel Tomaža Terčka:

Ko se je tole v nekdanji Jugoslaviji začelo, od jogurt revolucije in Novega Sada in tako naprej do vseh tistih ostalih dogodkov in vojn in slovenske minivojne, do hrvaške, do Vukovarja, do vsega tega in to so bili dejansko dnevi, ko si res zjutraj navsezgodaj prišel, pozno ponoči odšel, naslednji dan si imel pa ponovno turnus, ker najmanj dva dneva sta skupaj. In moram reči, da sem se včasih po dveh dneh počutil, kot po domače pravimo, kot pretepen pes. Popolnoma nezmožen še česa. Do zadnjega si skoncentriran, potem ti pa vse nenadoma pade. In glede na vse to, kar sem doživel v tem Dnevniku, je bila to seveda moja največja življenjska izkušnja, največja in najtrša. (Terček v Hren 2008)

Slavko Hren, avtor in režiser dokumentarnega filma Velika imena malega ekrana, priljubljenost Tomaža Terčka pojasnjuje kot plod posebnega in izvirnega načina vodenja TV Dnevnika: »Z dobrim posluhom za gledalca je uspešno premoščal vrzeli med zapleteno uradnostjo nekaterih sporočil in dojemljivostjo gledalcev.« (Hren 2008)

V procesu proučevanja smo ugotovili, da je bil v nekaterih obdobjih voditelj tudi urednik. Po mnenju Boštjana Lajovica (2008) to danes ne bi bilo mogoče: »Danes fizično ni mogoče, da bi bil voditelj tudi urednik. Že z vidika virov je to nemogoče, saj danes urednik, ki hoče biti ažurno obveščen o vsem, kar se dogaja po svetu, mora spremljati ogromno spletnih strani, tiskovnih agencij in ostalih medijev. Nekoč pa je bila ponudba informacij manjša. Informacije so prihajale prek Tanjuga, slika pa preko Evrovizije.« (Lajovic 2008)

Leta 1992 se je spremenila špica Dnevnika, novice je predstavljal le še voditelj, brez spikerja. (Pengov 2007)

3.6 Uvedba elektronskega teleprompterja

Elektronski teleprompter, kakršnega poznamo danes, se je začel uporabljati konec leta 1993, ko je v hišo prišel računalniški sistem Basys, za njim Avstar, zdaj pa Inews. (Pesek 2008)

M. Morse (1986, 77) pravi, skušajo da voditelji gledalce prepričati, da ne berejo, ampak nam prosto govorijo. A prav zato, ker se voditelj pretvarja, da prosto govori, potrebuje način, da to poudari – določene točne številke preveri na listu papirja ali na računalniku, takšen način pa se uporablja tudi za poudarjanje misli in predvsem za nakazovanje dobesednega navedka. Kot pravi Coupland (2001, 424) konvencija »pogled dol«, ki med drugim zaznamuje spremembo teme, ohranja domnevo, da imajo voditelji svoja besedila popolnoma v oblasti

3.7 Uvedba voditeljskih parov

Tomaž Perovič, nekdanji urednik TV Dnevnika, je voditeljske pare prvič uvedel maja 1994. Razlog za to je bil, da je bilo v tem obdobju po vseh evropskih medijskih hišah zaznati upad gledanosti informativnih oddaj, in je bila to ena izmed možnosti, kako pred ekrane spet pritegniti gledalce. (Perovič v Bezjak 2006) Voditeljske pare so sestavljali: Slavko Bobovnik in Aleksandra Klinar, Lidija Hren in Janez Čuček, Janko Šopar in Darja Zgonc, Nataša Pirc in Matjaž Tanko ter Nada Lavrič in Vlado Krejač. Po dobrem letu je uredništvo ugotovilo, da gre za kadrovsko potratnost, saj so vsi omenjeni voditelji hkrati prvenstveno delali kot novinarji na svojih področjih. Ker so imeli osnovne delovne zadolžitve v redakcijah in so bili voditelji tako rekoč v prostem času, je bilo izredno težko usklajevati odsotnosti enega ali drugega, povezane z osnovno zadolžitvijo, dopusti ipd. (Pengov 2007)

3.7.1 Analiza TV Dnevnikov v 1995

Dnevnik med vikendom je še vedno vodil le en voditelj, kar je razvidno tudi iz Dnevnika, objavljenega 15. 4. 1995, ko ga je vodil Janko Šopar, urejal pa Tomaž

Perovič. Iz načina vodenja Janka Šoparja lahko pridemo do nekaj ugotovitev. Uvod je še zmeraj kratek in voditelj takoj po pozdravu preide na prvo novico: »Dober večer. Izteka se dan, ki je po izročilu dan tišine in zbranosti.« Ena od voditeljevih napovedi vsebuje retorično vprašanje, kar je bilo v povojih Dnevnika nepredstavljivo. Napoved prispevka o ostrejšem nadzoru obveščevalnih služb zaključí: »Ali to pomeni, da se nekaj vendarle premika?« Voditelj se pogosteje kot v šestdesetih in sedemdesetih navezuje na prejšnji prispevek. V Dnevniku 15. 4. 1995 Janko Šopar po prispevku z Obale nadaljuje: »No, če vas morda mika obiskati Obalo, naj še povemo, da so tam pripravili tudi nekaj zanimivih prireditev ...« Pri tem tudi direktno nagovarja gledalca, česar prej nismo opazili.

Vendar moramo za realnejšo sliko tega obdobja preučiti Dnevnik, predvajan med tednom, ko ga je vodil voditeljski par, zato smo analizirali Dnevnik 14. 4. 1995, ki ga je prav tako uredil Tomaž Perovič, vodila sta ga Nataša Pirc in Matjaž Tanko. Voditelja si razdelita pozdrav, kar daje občutek enakovrednosti med njima. Nataša Pirc: »Dober večer.« Matjaž Tanko: »Lepo pozdravljeni. V Pulju ...«, nato sledi prvi prispevek. Nataša Pirc celotni napovedi drugega in tretjega prispevka prebere sama, saj se oba navezujeta na vojno na Balkanu. Pri kasnejših prispevkih pa si napoved običajno razdelita na dva dela. V tem obdobju so veliko pozornosti namenjali zaključku oddaje, kjer imata voditelja bolj kot kjer koli drugje možnost pokazati svojo človeško plat in smisel za humor, ki lahko meji tudi na ironijo in cinizem. V zadnji novici novinar poroča o tem, da je Telekom naročniku odklopil telefonski priključek zaradi dolga, ki znaša pol tolarja. O nesmiselnosti takega dejanja, ki Telekom stane več, kot če bi naročniku pogledal skozi prste, Tanko namigne: »Smešno ali ne, red mora biti. Kajti red vlada svet, je že pred desetletji v eni svojih zgodb ugotovil Fran Miličinski. Saj veste, to je tisti gospod, ki je napisal Butalce.« Nataša Pirc nadaljuje: »Doslej žal še niso izumrli. Celo namnožili so se. Dnevnik je končan. Lepo pozdravljeni.« Matjaž Tanko: »In nasvidenje.« Voditelja pokažeta svoj odnos do novice, videti pa je, da so v tem obdobju imeli precej svobode pri pisanju napovedi in odpovedi prispevkov, gledalec pa ima občutek, da so voditelji uživali, če so jim prispevki nudili iztočnice za zanimive komentarje.

V osemdesetih postane ločnica med informativno in interpretativno zvrstjo bolj zabrisana. Kljub temu pa lahko zaključimo, da je ta način upovedovanja ohranil odgovornost, resnicoljubnost, poštenost, le da so nekateri voditelji iskali pot do gledalca s pomočjo – pogosto duhovitega – interpretiranja določenih vsebin. Menimo, da pri tem novinarska profesionalnost ni bila prizadeta.

3.8 Prihod konkurence

15. 12. 1995 je v Slovenijo prišla komercialna televizija POP TV in z večerno informativno oddajo 24 ur v slovenski informativni medijski prostor vnesla konkurenčnost. Oddaja 24 ur se je začela ob isti uri kot Dnevnik, to je ob 19.30. Prihod konkurence je po besedah Lada Ambrožiča (v Pengov 2003b), takrat urednika informativnega programa, prinesla veliko dobrega dnevniškim vsebinam: »Ohranili smo profesionalnost in verodostojnost. Hkrati pa smo imeli tudi dobro dopisniško mrežo tako doma kot v tujini.« POP TV je namreč šele kasneje v tujini postavila dopisnike. Javna televizija je tako na zunanjepolitičnem področju imela prednost pred komercialno televizijo in to prednost še vedno ohranja.

24 ur je leta 1995 prišel, kot pravi Ambrožič (v Pengov 2006), z boljšimi barvami in ameriško matriko, z nacionalne televizije pa je privabil ne le veliko dobrih novinarjev in urednikov, temveč tudi gledalce.

Prvi odgovor na prihod konkurence se je zgodil dve leti pozneje, torej leta 1997, ko je TV Slovenija začela oddajati ob 22. uri večerno informativno oddajo Odmeve, kjer so bili nosilni dogodki dneva osvetljeni bolj poglobljeno in analitično. Dnevnik pa je sočasno s tem dobil novo špico in sceno. (Bezjak 2006)

Na POP TV so se 31. avgusta 1998 odločili narediti še en nov korak, ko so oddajo 24 ur prestavili za 15 minut in se je tako začela ob 19.15. TV Dnevnik pa je bil še vedno na sporedu ob 19.30. Vojna za gledalce se je v naslednjih letih še stopnjevala. Vodstvo RTV je namreč 27. marca 2000 predstavilo enourni informativni blok, ki se je začel ob 19. uri. Dnevnik pa je ohranil uro začetka, ob 19.30. (Bezjak 2006)

3.8.1 Analiza TV Dnevnika v 2000

Enourna informativna oddaja se je med delavniki začela z oddajo Vaš kraj, ki je bila obarvana s prispevki iz lokalnega okolja. Ob sobotah se je enourni informativni blok začel s tedenskim slovenskim pregledom dogajanja, imenovanim Utrip, ob nedeljah pa s svetovnim pregledom dogajanja, imenovanim Zrcalo tedna. Iz nedeljskega Dnevnika 15. 4. 2000 je razvidno, da je bil voditelj hkrati tudi urednik, kar ob delavnikih ni bilo mogoče. Uvod Slavka Bobovnika je kratek in jedrnat: »Dober dan, spoštovane gledalke in cenjeni gledalci.«

Slavko Bobovnik seže po zanimivi prvini, ko se kasneje v oddaji vrne na nekaj, kar je bilo povedano v prvem delu, tako poskrbi za dramaturški lok in daje vtis povezane celote in dobrega pregleda nad vsebino TV Dnevnika. V prvem prispevku o združitvi Slovenske ljudske stranke in Slovenskih krščanskih demokratov gledalec vidi Janeza Janšo za govorniškimi pultom, ki reče: »S to potezo se je razčistilo tudi slovensko politično nebo.« Bobovnik se tik pred koncem oddaje vrne na to izjavo: »Z današnjo združitvijo dveh strank se je menda razčistil slovenski politični prostor. Ampak v tej državi je treba počistiti še marsikaj drugega in na mnogih koncih so danes to tudi dejansko počeli.« Nato sledi napoved prispevka o čiščenju Ljubljane.

Kako je zadnja novica idealna za odjavo oddaje, ponazarja Bobovnikovo slovo. Po prispevku o čiščenju Ljubljane je rekel takole: »In kam bomo z vsemi tistimi, ki so jim reke in gozdovi še vedno najpriročnejše smetišče? Nikamor. Prihodnjo pomlad bomo ponovno čistili za njimi. A naj vam to ne pokvari večera, preživite ga lepo, počakajte na naša poročila nekaj čez deseto.« Glede na to, da se mora voditelj od gledalcev vsak večer posloviti, bi mu lahko kmalu manjkalo idej, zato so zadnji prispevki nadvse uporabna iztočnica. Voditelju omogočajo morebitni komentar, moraliziranje in iskanje stika s publiko. Voditeljev poskus prebiranja gledalčevih misli pravzaprav meji na sugestijo, vendar menimo, da je to pojav, ki je značilen le pri napovedih nepolitičnih novic in zatorej ni moteč. Je le tisto nekaj, kar pomaga voditelju zaznamovati lasten stil, zaradi katerega je bolj ali manj všečen gledalcem.

3.9 'Ura resnice'

Nova podoba televizijskega Dnevnika se je zgodila 14. aprila 2003, natančno ob 35-letnici Dnevnika. Poimenovali so jo 'Ura resnice', saj se je celotni večerni informativni blok podaljšal, njegov začetek pa so z 19.30 predstavili na 19. uro. Dnevnik je torej aprila 2003 spremenil podobo, tako da so bile ukinjene oddaje Danes, Vaš kraj in Vaš tolar, namesto njih pa so lahko gledalci že ob 19. uri spremljali Dnevnik, sledile so rubrike Denar, Šport, Vreme in Magnet, ki je namenjen kulturi. Vendar prenova in sprememba začetnega časa ni vrnila gledalcev, ki so pobegnili k oddaji POP TV 24 ur. Padec gledanosti se je za Dnevnik še povečal. (Bezjak 2006)

3.9.1 Ponovna uvedba voditeljskih parov

Po skoraj desetletju je sočasno s spremembami osrednje informativne oddaje prišla ponovna uvedba dveh voditeljev. Voditeljski pari so v slovenski prostor vstopili z veliko medijske pozornosti. Medijska prepoznavnost voditeljev je bila namreč prvič v zgodovini Televizije Slovenija spremljana z jumbo plakati, na katerih so oglaševali voditeljske pare. To so bili: Manica Janežič Ambrožič in Boštjan Lajovic, Edita Cetinski in Slavko Bobovnik ter Simona Rakuša in Boštjan Anžin, ki so hkrati tudi novinarji specialisti na svojih področjih. V parih so delovali med tednom, med vikendom pa je Dnevnik ostal krajši, z enim voditeljem. (Bezjak 2006)

Tako Boštjan Lajovic kot Staričeva (v Zidar 2003) sta zagotavljala, da pri uvedbi parov ne sledita komercialni televiziji. Zagovarjala sta dejstvo, da je ena ura z dvema gostoma in vsemi rubrikami ter branjem za enega samega voditelja preveč.

Že januarja 2005 so voditeljski pari brez pojasnil gledalcu izginili z ekrana. Tanja Starič (v Vovk 2005), takratna odgovorna urednica informativnega programa, pa je v nekem intervjuju pojasnila, da so se za spremembo odločili, ker so želeli voditelje razbremeniti, saj so ti tudi novinarji, specialisti na svojih področjih. Breda Luthar (v Vovk 2005, 18) je dejala, da televizija pri ponovni uvedbi enega voditelja ni imela izdelanega koncepta: »Menim, da je na uvedbo voditeljskega para na TVS pred leti vplivala POP TV.

Nacionalka se je pustila ujeti v mreže tekmovanja, čeprav bi pravzaprav morali vzpostaviti razlike.«

Manica Janežič Ambrožič (2008) ugotavlja, da ima oboje prednosti in slabosti: »Res je, da imaš v paru manj dela, če moraš napisati samo polovico napovedi. Je pa res, da se, če si sam, zaneseš le nase in ni treba paziti na to, kako bo tvoj sovoditelj reagiral.«

Slavko Bobovnik (2008) čas prilagajanja konkurenci kritično ocenjuje. Po njegovem so vodilni sestavili pare povsem brez občutka: »Imeli smo par, ki je skupaj štel 100 let ali pa takšnega ki jih ni imel niti 60. Sam sem takrat imel slabih 20 let voditeljskega staža, kolegica, ki je delala z mano, je kot novinarka delala dobro leto in odvodila kakšnih 10 poročil. Nismo dolgo zdržali. V želji slediti konkurenci smo spet eksperimentirali z lepimi, prijaznimi, s povsem novimi obrazi itd. Nismo bili ravno uspešni.«

Januarja 2005 so v TV Dnevniku zopet prešli z dveh voditeljev na enega. Še naprej so to bili Manica Janežič Ambrožič, Boštjan Lajovic, Slavko Bobovnik, Simona Rakuša in Edita Cetinski. V maju 2006 se jim je pridružila tudi Marjeta Klemenc, dolgoletna novinarka TVS in bralka poročil, ki je nadomestila Tomaža Ranca. Kot voditeljica TV Dnevnika je delovala do januarja 2007, nato je nadaljevala delo kot novinarka in bralka poročil. Odtlej so ekipo voditeljev TV Dnevnika sestavljali Manica Janežič Ambožič, dotedanja voditeljica Odmevov Mojca Širok in dotedanji zunanjepolitični novinar Igor Jurič. TV Dnevnik pa je dobil tudi novo podobo. Število voditeljev so po tem, ko je mesto odgovornega urednika informativnega programa TVS zasedel Rajko Gerič, zmanjšali, kar naj bi prispevalo k večji prepoznavnosti oddaje. (Gerič 2007)

TVS se je odločila za ukinitve voditeljskih parov, čeprav vodenje novic v paru prinaša oddaji nekatere prednosti. Po Lutharjevi (1998, 249) vodenje v paru omogoča lažji prehod iz trdih novic, ki zahtevajo objektivirano in nevtrarno avtoritativno prezentacijo superprofesionalca, k mehkim novicam in manj pomembnih dogodkom.

Voditeljski par olajša spremembo diskurza in spremembo vloge voditeljev, konvencionalno se na koncu novic voditelja s spremembo diskurza prelevita iz

vloge voditelja profesionalca, avtoritativne vesevedne nacionalne figure, v vlogo prijaznega človeka, v človeško osebnost, ki se skriva za TV osebnostjo. S kramljajočim dodajanjem komentarjev voditelj računa na običajnega človeka, za katerega interpretira dogodke znotraj univerzuma zdravega razuma. Kramljanje je ob narativizaciji glavno sredstvo ustvarjanja »samoumnevne interpretacije«, naturalizacije, historičnih, arbitrarno ustvarjenih pomenov. (Luthar 1998)

3.9.2 Uvedba 'kramljanja'

Pogovarjanje voditeljev med posameznimi deli informativne oddaje oziroma 'kramljajoča predaja besede s pogovorom' je po Fiskeju (1987/2003, 297) združevanje fragmentiranih novinarskih besedil in njihovo povezovanje med seboj. Tolson (1991, 178) pa kramljanje razume kot protislovje med obliko informativnega, resnega in iskrenega govora ter obliko zabavnega, razposajenega in lahkomišelnega govora.

Za prelomna leta tovrstnih sprememb televizijskega načina novinarskega upovedovanja sicer veljajo 70. leta 20. stoletja, ko se je ob ugotovitvi o dobičkonosnosti televizijskih informativnih programov na ameriških lokalnih televizijah pojavil stil, imenovan srečni govor televizijskih voditeljev, ki temelji na učlovečenju informacij in kratkih zabavnih dialogih med voditelji (Allan 2004, 93; Powers v Dahlgren 1995, 48; Tuchman 1978, 105 v Laban 2007, 162).

Ob prenovi TV Dnevnika leta 2003 je voditeljski par v studiju komuniciral z voditeljem Športa in voditeljem Odmevov. Kramljanje z voditeljem Športa so kmalu opustili, saj ni bilo funkcionalno. Športni voditelj je večinoma le pritrdil temu, kar sta povedala voditelja, in nadaljeval z branjem novice. Končni učinek bi bil enak, če bi novico v celoti prebral sam.

Hkrati ugotavljamo, da je bilo kramljanje med voditeljema TV Dnevnika in voditeljem Športa v 2003/2004 dokaj nestalen pojav. Včasih so si predali besedo, včasih je voditelj Športa začel sam. Gledalec tako nikoli ni vedel, kaj naj pričakuje.

PRIMERI:

Dnevnik, 14. 4. 2003:

Manica Janežič Ambrožič: »Pri športu smo.«

Boštjan Lajovic: »Ta konec tedna je bil za slovenske športnike zelo uspešen, kajne Saša?«

Saša Jerkovič: »Lep pozdrav obema. Res je, še vedno odmeva vrhunska uvrstitev rokometošic Krima v finale ... «

Dnevnik, 15. 4. 2003:

Manica Janežič Ambrožič: »V športu pa najprej o finalu, a ne?«

Boštjan Lajovic: »Ja, tako je. Košarkarji Krke bodo čez nekaj minut zaigrali v finalu pokala ULEB.«

Bojana Knez: »Ja, tako je. Športni dogodek dneva je oz. bo v Novem mestu ...«

Dnevnik, 16. 4. 2003:

Manica Janežič Ambrožič: »Športne srede ponavadi minejo v znamenju nogometa, današnja je izjema, kakšna, sprašujem voditelja Športa Ervina Čurliča.«

Boštjan Lajovic: (molči)

Ervin Čurlič: »Ja, tako je. Pozdravljena. Ja, vsaj pri nas bo nocojšnji večer povsem odbojkarški. V Kamniku ...«

Dnevnik, 17. 4. 2003:

Manica Janežič Ambožič: »Minute namenjene športu.«

Boštjan Lajovic: »Z nami je Bojana, danes gre zares, pred košarkarji Uniona Olimpije je odločilna tekma.«

Bojana Knez: »Ja, res je, lep pozdrav obema najprej na začetku. Ponovno je naša tema košarka, kajti zmajčki bodo odigrali ...«

Dnevnik, 18. 4. 2003:

Jolanda Bertole začne sama, brez predaje besede.

Dnevnik, 21. 4.

Marjeta Naglav začne sama, brez predaje besede.

Dnevnik, 22. 4.

Mateja Janežič začne sama, brez predaje besede.

Dnevnik, 23. 4.

Tomaž Kovšca začne sam, brez predaje besede.

Dnevnik, 24. 4.

Simona Rakuša: »Prišli smo do športa. Jure, znane so nasprotnice naših tenisačic in pari v pokalu federacij.«

Boštjan Anžin: »No, ampak večer bo v znamenju košarke. Krka sicer lovi zaostanek, ampak smo vseeno optimisti.«

Jure: »Ja, zagotovo. Tudi optimizem Krke ni zapustil, tistih 12 točk pa tudi ni nenadomestljivih.«

Janežič Ambrožičeva (2008) se spominja, da so si v prenovljeni shemi leta 2003 resnično prizadevali vzpostaviti dialog med voditelji TV Dnevnika in voditelji posameznih rubrik (Šport, Kultura, Vreme): »Če imaš na drugi strani dobrega improvizatorja, lahko to uspe. Če pa je na drugi strani nekdo, ki se ne zna odzvati, pa to ni v redu. Lahko bi bodisi odpustili vse tiste, ki te komunikacije ne zmorejo, lahko pa opustimo komunikacijo, kajti če tega ne spelješ sproščeno, lahko slabo izpade.«

Tudi Drago Pečko (2008) obžaluje, da so uredniki opustili kramljanje, saj je po njegovem to pomemben člen dramaturgije: »To gledalca pritegne. Ampak pri tem potrebuješ ustreznega sogovornika. Lahko si še tako pripravljen na kramljanje, vendar če je na drugi strani nekdo, ki temu ni kos, je to bolje opustiti. Mnoge televizije za

nastopanje pred kamero ne jemljejo ekspertov, ampak take, ki so sposobni komunicirati.« Pečko meni, da današnji voditelji dodajajo premalo osebnostne note in da bodo odgovorni morali delati na tem, da bi oblikovali takšen profil voditelja, ki bi imel poleg izkušenj tudi osebnost: »Vendar je slednja prirojena. Osebnost imaš ali pa je nimaš.«

Da je pomen osebnosti velik, dokazujejo tudi rezultati ankete, ki so jo aprila 2003 opravili v časniku Delo. 588 anketirancev je povedalo, da pri voditelju dnevnoinformativne oddaje najbolj cenijo resnost, domačnost, šaljivost in umirjenost. Na zadnje mesto med možnimi odgovori se je uvrstila zajedljivost do politikov, zanjo se je odločilo najmanj vprašanih (10 odstotkov). (V Cunder 2003, 4)

3.9.3 Uvedba prenosnega računalnika

Poleg voditeljskih parov in kramljanja med voditelji so ob 'Uri resnice' uvedli tudi prenosni računalnik v studiju. Vsak od voditeljev je imel svoj prenosni računalnik. Manica Janežič Ambrožič (2008) zatrjuje, da je prenosni računalnik voditelju v veliko pomoč in da ni le pripomoček za poudarjanje verodostojnosti.

Voditelj danes brez njega ne more opravljati svojega dela. Na prenosniku je načrt celega Dnevnika, ki se nenehno spreminja, in tako sem seznanjena z vsemi spremembami. Prav tako je v njem vse besedilo, ki ga lahko spreminjam tik pred zdajci. Popravke vnašam v računalnik, ki je brezžično povezan z bobnom, kar pomeni, da se spremeni tudi tekst v bobnu. Voditelj je brez prenosnika bos in menim, da je vsem v veliko pomoč. Listke pa imam pred sabo kljub vsej tehnologiji, saj pridejo prav, ko tehnika odpove. (Janežič Ambrožič 2008)

3.9.4 Analiza TV Dnevnikov 2005–2008

V zadnjih letih se je v TV Dnevniku zvrstilo veliko novih obrazov. Analizirali bomo tri TV Dnevnik, ki so jih vodili: Manica Janežič Ambrožič, Igor Jurič in Elen Batista Štader.

Dnevnik, 15. 4. 2005:

Voditeljica: Manica Janežič Ambrožič

Po uvodnem pozdravu voditeljica začne z branjem novic. Med posameznimi prispevki ne vzpostavlja povezav in jih obravnava kot strogo ločene enote. Ni direktnega nagovarjanja gledalca, jezik je strogo informativen, brez uporabljanja znanih izrekov ali pregovorov. Voditeljica novic ne interpretira, zgodbe niza brez vzpostavljanja navidezne povezave med njimi. Ne sega po humorju, po čemer so voditelji v osemdesetih in devetdesetih radi segali, še posebej, kadar so delovali v paru.

Napovedi so brane precej hitro in zahtevajo gledalčevo stoddostno pozornost in zbranost. Težava pa je, da gledalec, za razliko od bralca časopisa, ki se lahko vrne nekaj vrstic nazaj, ne more premakniti časa nazaj in še enkrat prisluhnuti, ker je trenutek zamujen. Še posebej so za gledalca zahtevne zunanjepolitične novice, saj so mu manj blizu kot domače. Napoved prispevka dopisnika iz Rima Sebastjana Šika: »Zveza krščanskih demokratov, tretja največja koalicijska stranka v Italiji, je izstopila iz vlade. Odstop treh ministrov in podpredsednika vlade je v Italiji povzročil politično krizo. Opozicija zahteva predčasne volitve, premier Berlusconi pa, kot kaže, ne namerava odstopiti.« Voditeljica v napovedi, v kateri bere o precej zapleteni politični situaciji v Italiji, navede v petnajstih sekundah kar šest dejstev, ki bi jih brez težav lahko sprejel in dojel le gledalec z odličnim poznavanjem italijanske politike.

Televizijsko pisanje ima svoje zakonitosti, ki gledalcu olajšajo razumevanje. Ena od teh zakonitosti so krajši stavki brez kopičenja podredij. Manica Janežič Ambrožič pa pogosto sega po daljših povedih, v katerih lahko gledalec hitro zgubi rdečo nit: »V požaru, ki je ponoči izbruhnil v hotelu Paris Opera v središču francoskega glavnega mesta, je po zadnjih podatkih umrlo dvajset ljudi, med njimi deset otrok.« Za večino gledalcev je bila informacija že samo dejstvo, da je v Parizu, ki ga voditeljica ne imenuje poimensko, ampak opisno 'francosko glavno mesto', izbruhnil požar. V dolgi povedi gledalec zve v kratkem časovnem obdobju preveč informacij. Enako informativna, a za gledalca bolj razumljiva napoved bi lahko zvenela takole: »V hotelu v središču Pariza je ponoči izbruhnil požar (prvo dejstvo, ki ga zve gledalec in pritegne

njegovo pozornost). Po zadnjih podatkih je umrlo dvajset ljudi, med njimi deset otrok.«
Ločitev novice in ostalih podrobnosti je pomembna, da gledalec lahko loči med tem, kaj je novica in kaj so dodatne informacije, povezane z novico.

Še ena napoved, ki je polna informacij, a prehitro prebrana in težko razumljiva, saj so dejstva nanizana drugo za drugim, brez umestitve v kontekst in sporočila gledalcu, zakaj naj bi bila novica zanj relevantna. Tako mora prisluhniti celotni napovedi in prispevku, nato pa šele (sam) vzpostavi povezavo med novico in svojim življenjem:

Denarne kazni za prekrške, ki jih bodo izrekli pristojni organi samoupravnih lokalnih skupnosti, kot so občinski redarji, bodo po novem prejemale občine in ne več država. Tako določa novela vladnega zakona o prekrških, ki jo je potrdil odbor za notranjo politiko, javno upravo in pravosodje. Vlada je v zakon vključila tudi del določil, ki jih je v svojem zakonu predlagala skupina poslancev iz LDS-a. Zato njihovega predloga zakona odbor ni podprl. Razprava pa se je razgrela zaradi dodatnega predloga poslancev iz LDS-a. (Janežič Ambrožič 2008)

V takšni napovedi se zgodi paradoks, saj zaradi želje po čim bolj informativni napovedi, ta zgubi svojo informativno vrednost, saj se gledalec zaradi poplave informacij v napovedi zgubi, posledično pa lahko zgubi tudi zanimanje za prispevek, saj mu že napoved sporoča, da bo prispevek govoril o proceduralnih zapletih seje vlade. Ti pa gledalca verjetno ne zanimajo kaj dosti. V samem prispevku novinarka sploh ne izpostavlja dodatnega predloga poslancev iz LDS-a, čeprav ga voditeljica v napovedi izpostavlja. Morda je bil prispevek tik pred zdajci s strani urednika skrajšan, pa ta informacija ni bila sporočena voditeljici.

Celoten vtis, ki ga pusti TV Dnevnik s takimi napovedmi, je, da nam TV Dnevnik poroča, o čem so tega dne razpravljali funkcionarji na občinskih in vladnih sejah, namesto, kaj se je danes zgodilo zanimivega, kar bo posledično vplivalo na naša življenja. To ne pripomore k občutku, da voditelj in novinarji ustvarjajo TV Dnevnik z mislijo na gledalca, ampak zato, da pasivno beležijo, kaj se je tistega dne pač zgodilo.

Primer, ki to potrjuje, je naslednja napoved Manice Janežič Ambrožič, v katerem nas najprej seznanj, kaj se je zgodilo v vladi, namesto da bi najprej izpostavila, kakšne spremembe bo nova odločitev vlade prinesla v življenja državljanov: »Vlada je na današnji dopisni seji sprejela odredbo zakona o varnosti cestnega prometa, ki z dvajsetim aprilom ukinja prometno nalepko in ponovno uvaja podaljšanje prometnega dovoljenja. Od takrat bo na vseh upravnih enotah mogoče tudi brezgotovinsko plačilo letnega povračila za uporabo cest. Višina povračila pa ostaja nespremenjena.«

TV Dnevnik, 16. 4. 2008

Voditeljica: Elen Batista Štader

Voditeljica bere samo napovedi prispevkov, po odpovedih ne sega. Med posameznimi prispevki ne vzpostavlja povezave ali prehoda. Ponekod bi bil prehod nujno potreben, a se po domači novici brez posebne omembe pojavi napoved tuje novice: »Hkrati z Italijo se je na desno obrnila tudi Furlanija - Julijska krajina. Na deželni volitvah, ki so potekale hkrati s parlamentarnimi, je presenetljivo zmagala Berlusconijska desnosredinska naveza Ljudstvo svobode in Severne lige. Novi predsednik deželne vlade pa je Renzo Tondo.«

Ni direktnega nagovarjanja gledalca, jezik je strogo informativen, brez znanih izrekov ali pregovorov. Voditeljica ne izkorišča izhodišč, ki jih ponujajo zaključki novinarskih prispevkov oziroma se nanje nikoli ne nanaša, kar daje občutek, da jih predhodno ni videla. Da je lahko to precej okorno, je še posebej očitno po zadnjem prispevku o premieri novega slovenskega mladinskega filma. Ta ponuja nemalo izhodišč za kakšno zaključno misel, namesto nje pa nadaljuje z novico, ki je bila očitno dodana naknadno, vendar bi bila lahko uvedena s kakšnim prehodnim stavkom, saj je gledalec vendarle pravkar poslušal glasbo iz omenjenega filma, v naslednjem trenutku pa voditeljica že poroča o Janezu Janši, čeprav je bil političnim novicam namenjen prvi del oddaje: »Med oddajo se je končal koalicijski vrh, na katerem so, kot smo že poročali, govorili tudi o rebalansu proračuna, ki ga bo vlada obravnavala prihodnji teden. Premier Janša o konkretnih številkah po sestanku ni govoril. Poglejmo.«

TV Dnevnik, 13. 1. 2007

Voditelj: Igor Jurič

Voditelju bere napovedi s tresočim glasom, pri branju se mu zatika, poleg tega mu pogosto trza roka, kar daje občutek, da nima nadzora nad telesom. Njegove napovedi so sestavljene iz krajših in bolj jasnih stavkov od zgoraj proučenih primerov. Voditelj napovedi pogosto opremi s kontekstom, kar pomaga gledalcu pri razumevanju novice: »Pred slovenskim tolarjem je samo še nekaj več kot 24 ur življenja. Jutri je namreč zadnji dan, ko bo še mogoče plačevati s tolarji. Evropski komisar za denarne zadeve ...« Novico bi prav tako lahko začel šele s tretjim stavkom, vendar bi bil tako na začetku evropski komisar. Namesto tega pa je voditelj naredil uvod, v katerem je dal vedeti, da bo povedal nekaj, kar zadeva vse državljane. Takšno kontekstualizacijo pri zgoraj proučenih primerih pogrešamo. Ne mislimo, da so gledalci neizobraženi in brez vsakršne informacije, verjamemo pa, da morajo imeti voditelji TV Dnevnika v mislih čim širši krog ljudi, ki mu morajo biti – z njegovo pomočjo – novice dneva jasne.

Še en primer kontekstualizacije: »Avtoprevozniki, ki so bili doslej združeni v sindikatu prevoznikov Slovenije in v dveh gospodarsko interesnih združenjih, so ustanovili enotno avtoprevozniško zbornico. Prvi predsednik zbornice je postal ...« Če bi voditelj podal zgolj golo informacijo, da so avtoprevozniki dobili zbornico, gledalcu ne bi bilo jasno, zakaj je to sploh pomembno. Ker pa voditelj najprej pove, da je bila doslej njihova organizacija razdrobljena (in posledično verjetno manj močna), je gledalcu jasno, da avtoprevozniki delajo na združevanju, kar jim bo omogočilo močnejši nastop proti nasprotniku.

Čeprav zgoraj omenjeno govori voditelju v prid, je nastop voditeljeva šibka točka, saj daje vtis, da se šele privaja na studijsko delo in da mu je pred kamero nelagodno.

4 VODITELJ DNEVNOINFORMATIVNIH ODDAJ DANES

Po Butlerju (1994/2003, 74) voditelj (so)oblikuje vse prvine dnevnoinformativne oddaje, zato je predstavljen kot avtoriteta, ki odobrava in priznava verodostojnost podobam sveta, ki jih reprezentirajo novinarji v svojih besedilih, ter z napovedmi, odpovedmi, medklici in komentarji sestavlja in predstavlja svojo ideološko podobo sveta. Plenković (1993, 198) voditelja vidi predvsem kot tolmača informacij, ki komentira in povzema bistvo; M. Morse (1998, 38–39, 43) pa pravi, da je voditeljeva vloga predvsem povezovanje zgodb v razumljivo resničnost ter posredovanje med gledalci in televizijo.

4.1 Lastnosti dobrega voditelja

Perovič in Šipkova (1994, 96–98) menita, da je poklic voditelja izjemno zahteven, najbolj značilne in zahtevane kvalifikacije pa so:

Kredibilnost: televizijski voditelj mora biti avtoriteta tako nasproti gledalcem kot tudi nasproti svoji okolici. Njegova beseda mora nekaj veljati in njegov glas, njegovo mnenje ni mnenje in stališče kogarkoli.

Jasnost: voditelj mora biti sposoben dogodke in novice jasno napisati in jasno podajati. Pravilna dikcija, pravi tempo govorjenja, jezik, ki se izogiba tujkam, stavki, ki niso strukturno zapleteni, so prvi pogoj za to, da ga bodo gledalci vzeli po eni strani za svojega, po drugi strani pa ga bodo zaradi njegove 'vsevednosti' občudovali.

Človeška toplina: voditelji vsak večer postanejo del dnevne sobe, del družinskega dogodka, kar so večerna poročila v večini držav. Prav zaradi tega ne smejo biti nesramni, vzvišeni, preresni, zastrašujoči ali arogantni. Marsikdaj morajo pokazati gledalcem, da se jih poročila, ki jih napovedujejo, dotikajo na enak način kot gledalcev.

Močna oz. izrazita osebnost: voditelj se mora razlikovati od povprečnega človeka. Po svoji prezenci se mora razlikovati tudi od drugih voditeljev na konkurenčnih postajah.

Popolna profesionalnost: ne glede na vremenske razmere, zasebno življenje in kakovost poročil v oddaji morajo voditelji svoje delo iz dneva v dan opravljati popolnoma profesionalno. To velja tako za delo pred kamero kot tudi za delo pred samo oddajo, ko imajo opravka z novinarji, producenti in uredniki.

Dober glas: razumljiv, prijeten, izrazit glas je seveda prvi pogoj za uspešnega voditelja.

Prijetna in specifična zunanost: nihče ne zahteva od voditeljev informativnih oddaj, da bi bili poosebljena lepota. Klasična lepota je lahko često ovira. Pomembna je prijetna zunanost, a tudi specifična zunanost, ki bo voditelja ločila od drugih voditeljev.

Dobra fizična in psihična kondicija: večina voditeljev informativnih oddaj dela od ponedeljka do petka in večina jih ima 3, največ 4 tedne počitnic na leto. Od voditeljev se 'zahteva', da niso nikoli bolni in da je njihova psihična in fizična kondicija takšna, da prenesejo naporen delovni ritem.

Sposobnost delovanja v ekipi: voditelji so v redakciji, kjer delajo, obkroženi z različnimi profili. Vsak dan so v delovnem stiku s poročevalci, uredniki, redaktorji, režiserji in uredniki. Če niso sposobni vključiti se v produkcijski proces in ugotoviti, da je tudi njihov uspeh odvisen od sodelovanja z drugimi, bo rezultat slab.

Poleg zgoraj naštetih lastnosti Perovič in Šipkova (1998, 96–98) navajata tudi sposobnost izjemne koncentracije in dobro prenašanje stresnih situacij, saj delo poteka v živo. Za poklic voditelja je potrebna vsaj 10-letna praksa v novinarstvu, saj naj gledalci ne bi verjeli mladim in neznanim obrazom.

Tudi White (1990, 129–130) meni, da je voditelj, ki odraža zrelost in izkušnje, najbolj primeren za bralca novic in se strinja, da je težko napovedati, kdaj je najbolje zapustiti voditeljski stolček, saj imajo nekatere uspešne televizijske postaje starejše voditelje, ki dajejo še večji vtis zaupanja.

Manica Janežič Ambrožič (2008) o lastnostih voditelja meni: »Ne smejo imeti strahu pred kamero, znati se morajo izražati v zborni slovenščini, imeti morajo sposobnost hitrega pisanja in hitrih odzivov. Vendar to ni stvar izobrazbe, temveč značaja.«

Boštjan Lajovic (2008) meni, da je pri voditelju najpomembneje, da pozna tematiko, o kateri govori. Vsaj približno mora poznati ozadje novice, ki jo bere, saj lahko gledalec le tako razume novico: »Poznavanje tematike je nujno, saj gledalec opazi, če nimaš pojma, o čem bereš.«

Za poznavanje ozadja novic v času, ko je ponudba informacij večja kot nekoč, voditelj potrebuje pomoč. Na vprašanje, ali je voditelju TV Dnevnika takšna pomoč s strani kolegov novinarjev v redakciji zagotovljena, Lajovic (2008) odgovarja, da je takšna pomoč še posebej potrebna pri zapletenih gospodarskih temah, ki zahtevajo sodelovanje z novinarji, ki pokrivajo to področje. Voditelj se mora obrniti na novinarje specialiste tudi pri pripravi na intervjuje, ki so prav tako sestavni del sodobnega TV Dnevnika: »Vprašanja pripraviš v sodelovanju z novinarjem specialistom, ki sicer pokriva to področje. Na splošno pa mora voditelj imeti splošno znanje o vseh področjih.«

Lajovic poleg omenjenega navaja tudi ostale lastnosti, ki jih mora imeti voditelj, da zadošča obrtnim pravilom medija: da nima govorne napake, ima dober glas in da ga ima kamera vsaj približno rada.

Slavko Bobovnik (2008) meni, da se mora voditelj predhodno vsaj deset let dokazovati kot vrhunski novinar in voditelj pogovornih oddaj, ki mu gledalci verjamejo in zaupajo. Poleg tega mora imeti všečen glas, brez preočitnih narečnih ali drugih posebnosti ali govornih napak. Obvladati mora slovenščino na višjem nivoju, kot je pogovorni, studijsko delo mora biti sposoben opravljati v vsaj še enem svetovnem jeziku, od prvega dne mora biti sposoben brez treme in začetniških nerodnosti odvoditi oddajo, imeti mora energijo, ki jo je sposoben prenesti v oddajo in z njo okužiti gledalce. Glede na to, da je voditeljev TV Dnevnika v posameznem obdobju več, mora vsak od njih biti kompatibilen z ostalima dvema ali največ tremi člani voditeljske ekipe, a se mora od drugih vendarle tudi jasno ločiti po svojem načinu dela.

Bobovnik (2008) še dodaja: »Gledalci voditelja ne bi smeli poznati kot vnetega zagovornika neke politične opcije, prav tako voditelj ne sme izkazovati svojih političnih nagnjenj ali jih celo prikrito vsiljevati gledalcem.«

Janez Čuček, dolgoletni novinar, voditelj in urednik Dnevnika, pravi, da mora voditelj biti tudi novinar. Čuček priznava, da se lahko voditelj novinarsko izkaže na različnih področjih in ustvari mnogo kvalitetnih in pomembnih zgodb, vendar si ga bodo ljudje bolj zapomnili po branju napovedi in zaključnem stavku, če ga ima. (Čuček v Bizilj 2008).

»Ohraniti moraš profesionalno raven, obenem pa dati gledalcu vedeti, da nisi stroj za branje, ampak da si tudi človek, ki ima do povedanega svoj odnos. Ne moreš brati o borznem indeksu na enak način kot novico o nesreči, v kateri je veliko ljudi zgubilo življenje.« (Lajovic 2008)

York (1990, 124) pravi, da morajo biti voditelji posebej previdni pri uporabi formalnega in neformalnega stila, živahnost in šaljivost pa se ne smeta vsiljevati tam, kjer to ni potrebno.

4.2 Populistični diskurz sodobnega časa

Dnevnoinformativne oddaje skušajo doseči razumljivost in vključevanje občinstva tako, da voditelj upoveduje napovedi novinarskih besedil s populističnim diskurzom (Hartley 1992, 90). To je diskurz ljudskosti in domačnosti, ki se približa gledalcu in zanj osmišlja svet, akterje in dogodke v njem. Kljub prevladujočemu prepričanju, da je prisoten predvsem v zadnjem delu dnevnoinformativnih oddaj, kjer so upovedane razvedrilne novice, pa se tovrstni diskurz seli tudi v napovedi novinarskih besedil, ki upovedujejo tehtne novice. Sem naj bi po Labanovi (2007, 153) sodila predvsem uporaba verbalnega neposrednega nagovora gledalcev (*verjetno ste postorili že vse ...*) in skupni sporočanjejski krog (*nas, državljane pa zanima ...*). Omenjeni populistični diskurz naj bi se po Labanovi (2007, 154) pojavljal tudi v odpovedih (voditelj po

prispevku: *Na čudnem planetu živimo, se vam ne zdi?* ali pa: *Veliko priložnosti za dobro smuko torej. A saj veste, kar lahko storiš jutri, ne odlagaj na maj.* TVD, 14. 1. 2006).

Andrew Boyd (1994, 138–139) govori o tem, da naj bi se dva tipa voditeljev (resni in razvedrilni) vse bolj zblíževala. Televizijsko novinarstvo se vse bolj personalizira in bralci novic delujejo vse bolj dostopno in prijateljsko

Vsi naši sogovorniki se strinjajo, da voditelj ne sme biti zgolj brezosebna avtoriteta in da mora z gledalcem ustvariti bližino, vendar pri tem ne bi smel pretiravati. Lajovic (2008) se strinja, da je treba pri interpretaciji besedil ločiti med strogo političnimi in tistimi z lažjimi vsebinami. Prve po njegovem ne dopuščajo kakršnega koli izražanja odnosa voditelja do povedanega, druge pa to dopuščajo oziroma so zaželene:

Politične novice je treba prebrati na objektivni in neprizadet način. Torej pri hard newsu mora biti voditelj profesionalen in kakršno koli opredeljevanje ni primerno. Ko pa gre za 'human interest stories', pa moraš imeti pravo mero empatije do prebranega, vendar je treba pri tem paziti, da ne greš predaleč in daješ vtis, da igraš. Nasprotujem brezosebnemu branju, še bolj pa nasprotujem pretiravanju, ki meji na igro. Osnovno vodilo mora biti nek notranji občutek. Pretirano izkazovanje žalosti ali veselja ni primerno. (Lajovic 2008)

Tudi Slavko Bobovnik (2008) zagovarja stališče, da voditelj ne sme biti neoseben bralec poročil:

Pri tem seveda ne mislim, da mora gledalcu vsiljevati svoj pogled na svet in lastne komentarje, ali celo – bog ne daj – po svoje prikazovati dejstva ali kaj podobnega. Imeti pa mora svoj prepoznaven stil, ki ga mora večina gledalcev sprejeti. Gledalci ga morajo vzeti kot nekoga, na katerega se lahko zanesejo, tako ob poplavah kot ob predvolilnih temah, in ki zna narediti zanimivo tudi avgustovsko nedeljo, ko se nič ne dogaja. Zato, da gradi svoj stil in strokovnost ter vzdržuje novinarsko kondicijo, je po moje dober tudi kakšen skok v vodenje kakšne druge pogovorne oddaje ali k pripravi prispevkov, v katerih gledalcu res

lahko pokaže, da je mojster na nekem vsebinskem področju ali mojster obvladovanja medija.

Glede izkazovanja čustev Bobovnik (2008) meni, da ni razloga, da bi se voditelji obnašali povsem neosebno. Vendar opozarja, da patetika, neiskrenost, narejenost, veselost ali žalost za vsako ceno, poceni ali puhle domislice na ekranu nimajo kaj iskati.

Primeri pretiranega vsiljevanja osebne note po Bobovniku (2008):

- V pogovoru s Korošcem pokazati, da sem tudi sam s tega konca, po moje ni napaka. S koroškim narečjem mučiti gledalce pri branju zunanjepolitičnih vesti je seveda napaka.
- Začeti pogovor z Američanom "*ob mojem zadnjem obisku ZDA ...*" Lahko pa voditelj med pogovorom nevsiljivo da vedeti, da omenjene dežele ne pozna le iz knjig.
- Kopirati kolega, ki si je izmislil frazo za začetek ali konec oddaje, je napaka itd.

Manica Janežič Ambrožič (2008) meni, da mora voditelj oddaji dati svoj pečat in da se sama temu ne misli odpovedati, čeprav na račun svojega osebnega pristopa dobi marsikatero pismo, v katerem gledalci ne mislijo enako.

Vendar Janežič Ambrožičeva, tako kot ostala dva sogovornika, meni, da s tem ne gre pretiravati: »Mislim, da s tem malce bolj formalističnim pristopom ohranjamo več resnosti v informativnih oddajah.« (Janežič Ambrožič 2008)

4.3 Voditeljev prispevek k TV Dnevniku danes

Iz pogovora z Janežič Ambrožičevo, Lajovicem in Bobovnikom lahko sklepamo, da je pisanje napovedi voditeljeva dolžnost. V voditeljev prispevek h končni podobi oddaje pa lahko prištejemo še sodelovanje na uredniških sestankih s predlogi tem in določanjem vrstnega reda prispevkov. Nobena od teh dejavnosti v delovni pogodbi voditelja ni natančno opredeljena. Voditeljev prispevek je torej prepuščen njegovemu značaju, temperamentu, marljivosti in dnevnomu počutju.

Janežič Ambrožičeva (2008) pravi, da je to delo, ki je na očeh javnosti, kar pomeni, da je dober voditelj tisti, ki ostane. Po Janežič Ambrožičevi so nekateri voditelji lahko dobri, tudi če ne vedo natančno, o čem govorijo pred kamero: »Jaz osebno tega ne bi zmogla. Mojemu značaju in temperamentu bolj ustreza, da sem obveščena in udeležena v procesu. Verjamem pa, da lahko marsikdo tudi dobro odigra to vlogo, ne da bi vedel, o čem govori. Če bi bila pasivna, bi verjetno uredniki, ki od mene pričakujejo določeno mero sodelovanja, to opazili in primerno sankcionirali. Ne bi kršila pogodbenih določil, saj voditeljeve dolžnosti niso natančno opredeljene, bi pa to za sabo potegnilo druge sankcije. Moja pogodba se obnavlja letno.« (Janežič Ambrožič 2008)

Voditelj torej ima možnost vplivanja na vsebino TV Dnevnika. Lahko predlaga teme, goste in vpliva na vrstni red prispevkov. Odvisno od dovtetnosti dnevnega urednika in osebne zavzetosti voditelja. Nekateri uredniki so pripravljene na predloge, drugi ne. Bobovnik (2008): »Nikoli v mojega četrt stoletja nisem imel 'voditeljske pogodbe'. Vedno sem to delal kot bolj ali manj dobro plačan novinar s še drugimi obveznostmi. Sodeloval sem z dobrimi in slabimi, z lenimi in prizadevnimi uredniki.«

Lajovic (2008) ne odobrava načina, da bi se voditelj izognil celodnevnemu sodelovanju pri nastajanju TV Dnevnika in prišel tik pred oddajo spočit prebrat Dnevnik:

Potem bi bil to spiker. Tu sem konzervativen, ker menim, da mora biti voditelj prisoten že ves dan, saj je prav, da je aktiven pri celotni sestavi oddaje in tudi pri vrstnem redu prispevkov. Gre za timsko delo med uredniki in voditeljem. Če bi prišel le nekaj ur pred Dnevnikom, me tudi novinarji, ki cel dan iščejo na terenu informacije, ne bodo resno jemali. Osebni stik med novinarjem in voditeljem mora obstajati, saj bo samo tako njun skupni izdelek dober.

4.4 Pisanje napovedi

Čeprav obveznosti voditelja TV Dnevnika niso formalno opredeljene, je pisanje oz. sooblikovanje napovedi ključen in neizbežen del njegovega dela vse od prelomnega leta 1978, ko se je zgodil premik od bralca k voditelju.

Letica (2003, 215) pri zgradbi televizijske vesti govori o glavi kot prevodu angleškega izraza *lead*, ki se uporablja v ameriškem in avstralskem novinarstvu, novinarji v Veliki Britaniji in na Novi Zelandiji pa uporabljajo izraz *intro*. Voditelj skuša z napovedjo prispevka pritegniti pozornost gledalca »z vznemirljivim ali pomembnim stavkom, izrekom, zanimivim dejstvom ali provokativno mislijo« (Letica 2003, 216). V poročevalskih besedilih tiskanih medijev to funkcijo opravlja *naslovje* (Korošec 1998), saj se bralec na podlagi branja te enote novinarskega besedila odloči za nadaljnje branje. V. Laban (2007, 105–106) razlikuje napovedi glede na prevladujoče funkcije:

- prostorska, vsebinska ali časovna umestitev dogodka.

- vsebinska navezava na predhodno besedilo.

- navezovalno vprašanje.

- informativni (delni) komentar.

- napoved sklopa novic z isto tematiko.

Voditelji posamezne televizijske vesti običajno povezujejo v vsebinsko sorodne sklope po načelu obrnjene piramide, tako da so najpomembnejše in/ali najbolj zanimive vesti na vrhu; možen pa je tudi kombiniran, dramaturški model (Plenković 1989, 95–96), ki skrbi za nemonotonost oddaje, ponavadi tudi z izmeničnim branjem voditeljskega para. Vin Ray (2003, 164) meni, da se mora voditelj pri pisanju napovedi zavedati, da je od uvoda v zgodbo odvisno, ali bo gledalec prisluhnil zgodbi. Zato mora biti uvod napisan na način, da bo pritegnil gledalca, da bo začutil, da zgodbo pripoveduje njemu. Občinstvo mora dobiti občutek, da ima novica nanj direkten vpliv ter da ne gre za nek oddaljen politični ali gospodarski proces. Tekst je torej potrebno personalizirati oziroma poosebiti.

Primer: »Banka je danes znižala obrestne mere za polovico ...« ali »Dobra novica za vse, ki imate hišo na hipoteki ...« Očitno je, da prvi primer ne komunicira z gledalcem, saj govori o dogajanju v banki, ne pa o njegovem življenju. Vendar tudi tukaj pretiravanje ni primerno.

Ray (2003, 164–165) ne odobrava pretiranega navajanja števil, ker meni, da je za gledalca lažje, če voditelj številko nadomesti z: *naslednje leto, čez deset let, lani*. Po njegovem '*tretjina*' zveni bolj kot 35 %. '*Skoraj 500*' pa je bolj primerno kot '*497*'. Zaokroževanje ni priporočljivo samo takrat, če so natančne številke bistvene za zgodbo. Voditelj mora gledalcu olajšati razumevanje tudi s preračunavanjem in pretvarjanjem števil.

Ray (2003, 28) opozarja, da je meja med tem, koliko voditelj vplete tako sebe kot gledalca v napoved in koliko je ta informativna, zelo neopazna. Če si voditelj preveč prizadeva, da bi gledalcem dal vtis, kako je novica zanje pomembna, lahko njihov nastop pred kamero ima le še stil, a malo vsebine. Če pa je obratno, torej da ima informativnost napovedi veliko prednosti pred stilom, je to lahko dolgočasno, preveč informacij in podrobnosti pa bo gledalcu oteževalo razumevanje novice.

Manica Janežič Ambrožič (2008) pojasnjuje, da voditelji TV Dnevnika pišejo tekste sami, vendar vsak novinar pripravi predlog napovedi, voditelji pa jo priredijo svojemu načinu branja. Pogosto pa tudi že sami pripravijo napoved, jo predložijo novinarju, ki pove svoje mnenje. Voditelj ima pregled čez celo oddajo, zato nekatere napovedi vidi drugače kot novinar. Čas za pisanje napovedi je od približno štirih popoldne do nekaj čez šesto. (Janežič Ambrožič 2008)

Med vikendom vidi vse prispevke, ker je na voljo več časa in je Dnevnik krajši. Med tednom pa si Janežič Ambrožičeva (2008) ogleda le nekaj najpomembnejših prispevkov, ostale si ogleda v scriptsih². Opozarja na dve težavi: če novinar v napovedi napiše ogromno podatkov, potem pa v prispevku vse skupaj ponovi in na dejstvo, da je dosti novinarjev slabo pismenih.

Janežič Ambrožičeva (2008) poudarja, da je najtežje pri prvi napovedi, ki mora biti malce bolj dramatična, saj mora ljudi pritegniti, po drugi strani pa mora paziti, da ne gre čez rob. Pisanje napovedi poleg sodelovanja z novinarji zahteva tudi sodelovanje z lektorji, ki morajo razumeti, da je vsak voditelj drugačen in se trudijo besedilo popraviti tako, da ustreza vsakemu od voditeljev.

Lajovic (2008) pravi, da 90 % napovedi napiše sam in nato da novinarju na vpogled. Vendar mora voditelj pred pisanjem napovedi vedeti, kaj bo novinar umestil v prispevek, da ne pride do nezaželene situacije, ko voditelj napoveduje nekaj, česar kasneje v prispevku sploh ni: » Slab voditelj bo na hitro preletel tekst prispevka in ven pobral nekaj dejstev, ki se v prispevku ponovijo.« (Lajovic 2008)

Ray (2003, 75) meni, da mora voditelj v napoved povedati bistvo zgodbe, novinar pa mora v prispevku nato podrobneje razdelati učinek oziroma vpliv teh dejstev. Če napoved pove, da je Ameriška centralna banka povečala obrestne mere, mora prispevek preučiti učinek tega dejanja na ameriška podjetja. Prehod med napovedjo in začetkom prispevka mora biti neopazen, zato mora oseba, ki piše napoved, vedeti, kako se bo prispevek začel. Prispevek mora preprosto nadaljevati zgodbo. Če bo iskanje povezave med napovedjo in prispevkom prepuščeno gledalcu, bo zmeden.

4.5 Funkcija in pisanje odpovedi prispevka

Odpoved prispevka, ki sicer ni nujni sestavni del televizijskega besedila, je običajno sestavljena iz ene ali dveh povedi in jo voditelj v kamero prebere takoj po zaključku

---

² Del računalniškega programa, dostopnega vsem ustvarjalcem dnevnoinformativnih oddaj, kamor novinarji napišejo svoje prispevke in si jih lahko vsak prebere.

besedila. (Laban 2007, 118) Po Plenkoviću (1993, 197) ima nalogo ustvarjanja kratkega odmora, ki gledalcu olajša koncentracijo in pozorno spremljanje novega besedila.

Čeprav Bliss in Hoyt (1994, 97) poudarjata, da je odpoved nujna na radiu, na televiziji pa gre bolj za stilistično razkošje, saj glavno funkcijo odpovedi na radiu – nedvoumno identifikacijo govorca – na televiziji opravijo vizualne podobe, pa je odpoved televizijskega poročila pogosto več kot le (nepomemben) dodatek. Lahko namreč vsebuje pomemben podatek za razumevanje dogodka, ki ga ni bilo mogoče vključiti v televizijsko poročilo ali v njegovo napoved. (Laban 2007, 160)

Med različnimi funkcijami napovedi, ki jih navaja Labanova (2007, 118), bomo izpostavili dve, ki odražata vlogo voditelja v drugačni luči. Z odpovedjo prispevka lahko voditelj predstavi svoj komentar. Labanova (2007, 118) navaja naslednje primere: *Za varnost v prometu pa lahko največ naredimo sami. Če steklenička upanja vsaj za hip prežene misel na zahrbtno bolezen, si takšnih akcij lahko le želimo.*

Voditelj lahko po Labanovi (2007, 119) napoved izkoristi tudi za hudomušno pripombo ali domisljico. Na primer: *No, še dobro, da se je vrnil v tople zapore. Če bi se odločil noč preživeti zunaj, bi lahko tudi zmrznil. Temperature bodo namreč krepko pod ničlo ...*

Po napisanem sklepamo, da lahko voditelj v odpovedi pogosto poda opazko ali komentar o videnem in slišnem. Zdi se, da tako išče pot do gledalca in skuša povedati to, kar si pred televizijskim zaslonom misli tudi gledalec in s tem sporoča gledalcu, da je tudi on navaden državljan in mu je kot tak blizu. Vendar pa obstaja nevarnost, na katero opozarja Overholser (v Letica 2003, 28), in sicer, da je meja med informacijo in komentarjem lahko zabrisana.

Westin (v Laban 2007, 161) opozarja, da poplava izraženih mnenj novinarjev in voditeljev televizijskih dnevnoinformativnih oddaj ne le zmede občinstvo, ampak tudi potiska v ozadje dejstva: »Mnenjsko novinarstvo je živahno, zabavno in – priznajmo si – cenejše od poročanja o dogodkih. Mnenja ponujajo hiter, učinkovit in uspešen način privabljanja gledalcev v prepolnem medijskem svetu.«

4.6 Intervju in priprava nanj

Voditelji, ki so vodili TV Dnevnik pred devetdesetimi, niso opravljali intervjujev. To je element, ki sodi v novejšo zgodovino TV Dnevnika.

Labanova (2007, 125–126) loči med tremi tipi televizijskih intervjujev v slovenskih dnevnoinformativnih oddajah:

- informativni televizijski intervju – intervjuvanec kot aktivni udeleženec, očividec dogodka ali strokovnjak s področja, o katerem teče pogovor, posreduje dodatne informacije za osvetlitev teme;
- mnenjski televizijski intervju – intervjuvanec kot zagovornik ene strani z argumenti zagovarja svoja stališča o sporni temi; intervjuvanca sta lahko tudi dva in v polemiki soočata nasprotujoča si mnenja;
- osebni televizijski intervju – intervjuvanec se v intervjuju, ki lahko vsebuje tudi vprašanja o zasebnem življenju, kaže kot osebnost.

Po tej tipologiji lahko zaključimo, da se v oddaji TV Dnevnik najpogosteje pojavlja informativni televizijski intervju, saj običajno ne gre za soočanje mnenj, kot denimo pri Odmevih, temveč zgolj za osvetlitev aktualne teme, ki je bila predhodno predstavljena v prispevku.

Poleg pisanja in branja napovedi in odpovedi prispevkov, vodenja živih vklopov spadajo v voditeljevo delo tudi studijski intervjuji. Voditelju pri tem, sodeč po naših sogovornikih, pomagajo novinarji specialisti in uredniki.

Pri seznanjanju s temo in postavljanju vprašanj mi pomaga novinar, ki pokriva področje, iz katerega prihaja gost, včasih pa pomaga urednik. Zgodi pa se tudi, da moraš vse speljati sam. Takrat moraš rešiti, kakor veš in znaš. Pokličeš kolege, pravnike, ekonomiste, strokovnjake, ki se na temo spoznajo. Včasih ti nekdo vprašanja že pripravi, vendar če teme ne poznaš, ti to kaj dosti ne pomaga. Običajno vse skupaj poteka skozi komunikacijo z novinarjem, ki to

področje pokriva, vseskozi pa je pomembna aktivna vloga voditelja. (Janežič Ambrožič 2008)

Na vprašanje, ali se ji zdi prav, da včasih pride do situacije, da je prepuščena sama sebi, Janežič Ambrožičeva odgovarja, da tudi to spada v ta poklic in da voditelj, ki dvigne roke, češ da ne bo sam pisal vprašanj, ne more biti voditelj: »Tudi raziskovanje oz. priprava na temo je v sklopu plače in za to sem plačana nekaj odstotkov več kot ostali novinarji.« (Janežič Ambrožič 2008)

4.7 Javljanje v živo

Labanova (2007, 86) ocenjuje, da so nove tehnologije prinesle s seboj pritisk hitrosti, neposrednosti in takojšnosti televizijskega novinarskega diskurza, kar je spodbudilo razvoj različnih načinov (re)prezentacije dogodkov v televizijskem novinarstvu, tudi razmah neposrednega poročanja, ki vključuje istočasno komuniciranje med voditeljem in novinarjem na kraju dogodka.

Zato mora biti voditelj poleg pripravljajanja in branja napovedi in odpovedi ter vodenja intervjujev več tudi situacij, ko se novinar javlja s terena. Ti so se v primerjavi z začetnim obdobjem javljanj v živo spremenili. Medtem ko je nekoč voditelj le predal besedo novinarju, je po mnenju Pečka (2008) zdaj več komunikacije med voditeljem v studiu in novinarjem na terenu, zato javljanje v živo zahteva več priprave za voditelja.

Prva oglašanja v živo s terena so se pojavila po vselitvi v novo poslopje, torej po letu 1978. »Kdaj natančno ne bi vedel povedati, vsekakor pa se ne bom dosti zmotil, če rečem, da je bila prva priložnost za živo oglašanje v Dnevnik kakšen kongres ZK ali kakšno veliko športno tekmovanje.« (Pengov 2007)

Labanova (2007, 89) meni, da čeprav deluje novinarjev vklop s prizorišča dogodka kot neposredni nagovor gledalca, saj je njegov pogled uprt v televizijski zaslon, pa vizualni prehodi med podobama voditelja v televizijskem studiu in novinarja na terenu ter verbalnimi indikatorji, posebej predaja besede na začetku in koncu vklopa, nakazujejo,

da novinarjev nagovor gledalca z lokacije izven studia vedno poteka preko voditelja: »Voditelj nas k novinarju popelje s spremembo pogleda ali zamrznjeno sliko, gledalci pa vidimo novinarja, kot bi bil v voditeljevi vlogi.« (Morse 1986, 67)

Pri neposrednih vklopih morata novinar in voditelj upoštevati nekaj pravil. Vin Ray (2003, 108) meni, da se morata voditelj in novinar o vprašanjih predhodno dogovoriti na podlagi novinarjevih predlogov. Novinar mora biti kljub vnaprejšnjemu dogovoru pripravljen na nepredvidljive situacije, kajti vedno obstaja možnost nesporazuma. Novinar mora upoštevati, da se voditelj istočasno ukvarja z več temami. Novinar naj ne bi delal predolгих premorov med odgovarjanjem, saj lahko voditelj to razume kot konec odgovora. Če se zgodi, da oba začneta govoriti istočasno, naj bi prvi utihnil novinar in pustil voditelju, da nadaljuje. Ray (2003) odločitev, ali bo novinar voditelja nagovarjal z imenom, prepušča novinarju, vendar ga pri tem opozarja, naj imena ne uporabi prepogosto, saj lahko gledalec dobi vtis, da je izključen in da pripovedovanje ni namenjeno njemu.

Z novinarjem, ki se javlja s terena, se voditelj torej vnaprej dogovori o vprašanjih. Tu lahko pride do dileme, ali kljub dogovoru vprašati nekaj, kar ni bilo vnaprej predvideno, pa se med samim javljanjem voditelju poraja kot vprašanje. Manica Janežič Ambrožič priznava, da je to zelo delikatna situacija, kjer je treba imeti občutek in biti pozoren na to, ali se javlja začetnik ali izurjen poročevalec v živo: »Kadar koli se mi je to zgodilo, se je izteklo v redu. Če bi se javljal začetnik, bi verjetno premislila, ali naj vprašam ali ne. Vendar v taki situaciji pravzaprav še nisem bila. Tudi ko sama delam vklope, se vnaprej dogovorim z voditeljem. Ponavadi mu sama predlagam vprašanja, saj pogosto šele na terenu vidiš, čemu je smiselno dati težo in čemu ne.« (Janežič Ambrožič 2008)

5 PROMOCIJA VODITELJEV TV DNEVNIKA

Promocija voditeljev dnevnoinformativnih poveča njihovo prepoznavnost in pripomore k večji gledanosti oddaje. Lutharjeva (1998, 29) ugotavlja, da bolj kot je voditelj znana osebnost, bolj je uspešna karakterizacija njegove osebnosti in bolj uspešno lahko rabi za sredstvo stabilizacije nezanesljivega občinstva ter tako povečevanja gledanosti. Personalizacija je v tesni zvezi z ratingi novic. To pa pomeni, da ima konstrukcija osebnosti ekonomsko podlago in je torej vedno tudi marketinški, ne zgolj kulturni in tekstualni fenomen.

»Voditelji nas gledajo z jumbo plakatov, postajajo objekti trženja, blagovni znaki, lokalne zvezde, ki svoje sekundarno življenje živijo po družabnih kronikah tabloidov, tekmujejo za najbolje oblečenega Slovenca, razkrivajo drobne skrivnosti v člankih o zasebnem življenju.« (Luthar 1998, 228) Ekonomsko imajo voditelji isto vlogo kot zvezde ali osebnosti na drugih področjih kulturne produkcije. Zvezda je za Lutharjevo (1998, 228–229) korporativni znak, kapital in investicija, ki prodaja novice in organizira trg za prodajo vseh drugih oddaj. Zavestno so voditelji konstruirani kot vsevedni, tehnološko kompetentni superprofesionalci in vsestranski modreci, istočasno so navadni ljudje, ki delajo za nas. Postali so izjemne osebnosti v naraciji novic v celoti, glavni vir kredibilnosti in pogoj verodostojnosti novic.

TV SLO ni skrbela za prepoznavnost in promocijo voditeljev TV Dnevnika. Leta 1978 voditelj ni bil več le bralec, temveč osebnost in logična posledica je bila večja priljubljenost. Ti obrazi, ki so postali priljubljeni, pa so s strani vodstva lastne hiše doživljali nezadovoljstvo. To potrjuje eden najbolj priljubljenih voditeljev TV Dnevnika v štiridesetletni zgodovini pokojni Tomaž Terček. O osebni izkušnji z naraščajočo priljubljenostjo je povedal: »Ko sem postajal znan, je nenadoma, ne bom povedal kdo, vzrožil, da mi pa zvezd ne bomo vzgajali. Takrat je bilo zvezdništvo očitno še greh.« (Terček v Hren 2008)

Pečko (2008) potrjuje, da je bilo zvezdništvo do sredine osemdesetih neuradno prepovedano: »Gledanost, h kateri bi priljubljenost voditeljskega obraza prispevala,

takrat tako ali tako ni nikogar zanimala. Če je kdo izstopal s priljubljenostjo, je bil presežek, ki ga je bilo treba spraviti nazaj v okvire.« (Pečko 2008)

Toda odnos odgovornih do zvezdnitva voditeljev informativnega programa se je sčasoma spremenil in vse večja priljubljenost pri gledalcih je postala zaželena, saj so zaznali, da je to pot do večje gledanosti. Leta 2003 je TV SLO izvedla največji promocijski projekt v zgodovini Dnevnika. Staričeva (v Mehle in Vogrič 2003, 22) pojasnjuje, zakaj so se vodilni odločili za ta korak:

Vse televizije promovirajo voditelje. Gledalec želi, da ga z zaslona nagovarja nekdo, ki mu zaupa. Naša televizija do zdaj zvezd ni promovirala, lahko bi celo rekla, da jih ni marala. Pomembno je, da so pri nas zvezde tudi novinarji, vsa pozornost ljudi zagotovo ni usmerjena samo na voditelje TVS, temveč želijo videti tudi prepoznavne novinarske obraze.

Javna televizija, ki je pri svoji oglaševalski kampanji uporabila geslo »Bliža se ura resnice«, je prav tako poskušala prikazati voditelje kot zaupanja vredne, ki bodo v naše domove prinesli resničnost sveta. S tem geslom se obračajo h gledalcu kot pošteni, resnicoljubni in vsevedni. (Bezjak 2006)

Po letu 2003 TV SLO ni več izvajala tako obsežnih promocijskih projektov, voditeljev TV Dnevnika pa ne oglašuje v lastnih promocijskih napovednikih.

Velika prepoznavnost voditeljev pa lahko povzroči tudi negativne posledice. BBC-jev bralec novic John Humphry (v Boyd 1994, 140) opozarja na negativne posledice prevelike prepoznavnosti in meni, da ni dobro, ko bralec novic postane takšna zvezda, da je pravzaprav on tisti, ki je novica. Obstaja nevarnost, da bodo gledalci bolj opazovali voditelja, kot spremljali novice. Voditelj je po njegovem mnenju plačan za dostavo novic. Kult osebnosti pa naj bi bil odveč: »Kot voditelj sem samo običajen, prav nič poseben človek, ki skuša kompetentno brati novice in pri tem čim manj vpletati svojo osebnost.« (Humphry v Boyd 1994, 140)

Tudi Manica Janežič Ambrožič meni, da ni potrebe, da bi voditelji v informativnem programu pretirano nastopali v ostalih medijih, in dvomi, da bi oglaševanje voditeljev Dnevnika pripomoglo k večji gledanosti: »Mislim, da bi lahko dosegli nasprotni učinek. Ni pričakovano, da bi mi bili zvezde. Mi smo gostitelji večera, ki morajo na dostojen način posredovati informacije. Jaz moram gledalce prepričati s svojim delom. Mislim, da je glede na to, da je Dnevnik na javni televiziji in ne na komercialni, promoviranja voditeljev čisto dovolj.« (Janežič Ambrožič 2008)

6 ZAKLJUČEK

Naš pregled potrjuje tezo, da se je vloga voditelja TV Dnevnika skozi čas spreminjala od sprva neosebne do izrazito osebne v osemdesetih letih prejšnjega stoletja. Danes pa postaja vloga voditelja TV Dnevnika zopet neosebna. Od začetnega bralca v sedemdesetih, izrazito močne osebne avtoritete v osemdesetih in devetdesetih do današnjega voditelja, ki informacijo postavlja pred interpretacijo in svoje osebnosti ne izpostavlja.

TV Dnevnik je leta 1968 začel skromno. Ne le v tehničnem smislu, temveč tudi v voditeljskem. V prvem desetletju pravzaprav ne moremo govoriti o voditeljih, temveč o bralcih TV Dnevnika. To so bili z radia sposojeni spikerji, ki so sicer znali lepo brati, pri nastajanju besedila pa niso sodelovali, vendar v tedanjem času to ni delovalo moteče, saj je zaradi branja dolgih pisem, izjav, deklaracij, memorandumov ali pomembnih sklepov visokih organov tedanje Jugoslavije voditelj moral imeti veliko bralne kondicije, takratni gledalec pa je imel veliko manj virov informacij, zato potreba po več kot le golem informiranju ni bila tako velika.

Jezik bralcev TV Dnevnika je bil v prvih letih zelo skop, strogo poročevalski. Bralec ni direktno nagovarjal gledalca, ni uporabljal skupnega sporočanje kroga, v napovedih in odpovedih pa se nikoli ni navezoval na vsebino iz prispevka. V prvem desetletju pri pisanju napovedi ni sodeloval.

Do uvedbe voditelja v pravem pomenu besede so bile novice gledalcu podajane brez osmišljanja in kontekstualizacije. Funkcija napovedi prispevka je bila strogo informativna in vpliv novice na gledalčevo življenje s strani voditelja ni bil posebej izpostavljen.

Z gotovostjo lahko rečemo, da je TV Dnevnik voditelja v pravem pomenu besede (kot avtoriteto z osebnim pristopom) dobil leta 1978, ko so radijske spikerje zamenjali televizijski novinarji. Ti so bili malce slabši bralci, vendar so manko nadomestili s poznavanjem splošnih družbenih tematik in osebnostjo.

Osemdeseta so bila obdobje, ko so voditelji skorajda pretiravali z dodajanjem svojega pečata oddaji. Zmanjšana ločnica med informiranjem in interpretiranjem je – kot odraz splošnega družbenega ozračja – v drugi polovici osemdesetih dosegla svoj vrhunec in trajala vse do druge polovice devetdesetih. Novice so bile predstavljene z manj sivine, z več igrivosti, inovativnosti ter asociativnosti in kljub temu ohranile novičarsko vrednost.

Sodobni voditelj mora napovedi prispevkov narediti vsečne iz dveh razlogov. Zaradi poplave informacij gledalec nima časa ločiti med tistimi, ki vplivajo na njegovo življenje, in tistimi, ki ne. Umestitev v kontekst mora namesto gledalca narediti (dober) voditelj, vendar napovedi (pre)pogosto ne vsebujejo ničesar, kar bi gledalca pritegnilo.

Novodobni voditelji TV Dnevnika se menjajo prehitro, da bi se gledalec privadil nanje. V obdobju 2005–2008 se je na voditeljskem stolčku zamenjalo ker dvanajst voditeljev, kar je premalo, da bi se gledalec navadil na posamezen obraz. Poleg tega to daje vtis eksperimentiranja, kar se ni izkazalo kot uspešno.

TVS je kot javna televizija zavezana drugačnim vrednotam kot komercialna, vendar to ne pomeni, da se njenim ustvarjalcem ni treba truditi delati vsečnih in gledljivih informativnih oddaj ziroma, kot sta v posebnem poročilu v pomoč informativnemu programu TVS zapisala britanska raziskovalca Roy Saatchi in Rick Thompson (2008), status javne televizije za TVS ne pomeni, da je lahko siva, okorna in dolgačasna. Britanca sta tudi ugotovila, da ni dobro, da Dnevnik ni povezan kot celota, ki bi vključevala še vremensko napoved in šport. Tako se TV SLO izogne kramljanju med posameznimi voditelji, ki pa se v preteklosti ni izkazalo za uspešno. Pari, ki so jih sestavili v prenovi TV Dnevnika leta 2003, med seboj niso znali komunicirati in niso delovali kot celota. Posebej neuspešen je bil poskus kramljanja z voditelji ostalih rubrik, pri katerem je gledalec dobil vtis, da je samo sebi namen in vsem vpletenim v breme. Ugotavljamo, da je tak pristop zgrešen, ker bi tako bila oddaja bolj privlačna za gledalce, kar posledično pomeni večjo gledanost. Ta pa je vendarle pomembna za javni zavod, saj naročnina predstavlja le 60 odstotkov prihodkov, ostala sredstva prinesejo oglaševalci, ki se odločijo za oglase na podlagi gledanosti.

Vse bolj zabrisana meja med informiranjem in zabavanjem je vedno bolj prisotna tudi v slovenskem novinarstvu. Pred tem si ne gre zatiskati oči, temveč se je potrebno primerno odzvati. Javna televizija tega še ni storila in bi morala bolj intenzivno iskati poti do gledalca ter hkrati ohraniti kakovost in kredibilnost.

Televizija Slovenija je v štiridesetletni zgodovini zelo malo vlagala v promocijo voditeljev TV Dnevnika. Spletna stran www.rtv slo.si/dnevnik je skromna in ne ponuja fotografij tako sedanjih kot nekdanjih voditeljev. Na omenjeni spletni strani bi pričakovali tudi seznam vseh bralcev in voditeljev, ki so se zvrstili v štirih desetletjih zgodovine TV Dnevnika, vendar tak seznam ne obstaja.

Finančna sredstva, namenjena promociji voditeljev TV Dnevnika (prikazati bi jih morali kot najbolj kredibilne in zanesljive), ne morejo biti slaba naložba. Medtem ko komercialna POP TV na lastnem programu nenehno oglašuje svojo osrednjo informativno oddajo in njene voditelje, bo preteklo še kar nekaj časa, ko bomo na TVS gledali napovednike: »Glejte TV Dnevnik z Manico Janežič Ambrožič.« Vendar bodo vodilni na TVS morali nehati gledati zviška na 'kult osebnosti', sicer bo TVS tudi na voditeljskem področju, ki vsekakor skriva veliko potenciala, zgubila dodatno orodje za pridobivanje pobeglih gledalcev.

Naši sogovorniki se strinjajo, da so bila v voditeljskem smislu zlata leta TV Dnevnika druga polovica osemdesetih in začetek devetdesetih, ko so ga vodile t. i. legende (Pengov, Terček, Hočevnar, Čuček, Bobovnik ...), vendar ni izključeno, da zlata leta šele prihajajo. Prišla pa bodo postopoma, z več vložene energije odgovornih, da na voditeljska mesta postavijo resnično suverene ljudi, ki živijo za informacije in za gledalca, hkrati pa imajo tudi svojo značilno osebnost, ki se je ne bojijo pokazati, vendar s primerno mero. Dejstvo je, da gledalce danes zanimajo predvsem osebnosti. Zanima jih, kaj jim bo povedal prav Slavko Bobovnik, voditelj, ki se je uveljavil s kredibilnostjo in predstavljanjem novic kot zgodb. Zato je toliko bolj nevarno ekperimentiranje, ki se v sodobnih časih pripeti TVS, ki na voditeljski stolček posede nepreverjenega voditelja, ki se mu pri branju zatika, zaradi treme se mu trese glas, med branjem pa mu nekontrolirano trza roka. Vztrajanje pri takem voditelju in čakanje, da se

'naredi', ne bo prispevalo niti h kredibilnosti, niti h gledanosti, še manj k ugledu TV Dnevnika.

7 LITERATURA

Bezjak, Petra. 2006. *Primerjava TV Dnevnika pred prenovo 2003 in po njej*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Bizilj, Ljerka. 2008. Dokumentarni film *Dosje TV Dnevnik*. Dostopno prek: www.rtv slo.si/avdiovideo (15. december 2008).

Bliss, Edward Jr. in James L. Hoyt. 1994. *Writing News for Broadcast*, 3rd edition. New York: Columbia University Press.

Bobovnik, Slavko. 2008. Intervju z avtorjem. Ljubljana, 7. avgust.

Bonner, Frances. 2003. *Ordinary Television*. Thousand Oaks, London, New Delhi: SAGE Publications.

Boyd, Andrew. 1988/1994. *Broadcast Journalism: techniques of radio and TV news*. Oxford: Focal Press.

Butler, Jeremy G. 1994/2002. *Television: critical methods and applications*. Mahwah, N. J.: Erlbaum.

Coupland, Nikolas. 2001. Stylization, authenticity and TV news review. *Discourse Studies* 3(4): 424.

Cunder, Karina. 2003. Najmočnejša točka: voditelji. *Vikend* (18. april).

Fiske, John. 1987/2003. *Television Culture*. London in New York: Routledge.

Gerič, Rajko. 2007. Nova podoba informativnih oddaj na TVS. Dostopno prek: www.druzina.si/ICD (28. november 2007).

Hartley, John. 1982/1989. *Understanding news*. London, New York: Routledge.

Hren, Slavko. 2008. *Velika imena malega ekrana: Tomaž Terček*. Dokumentarni film. Dostopno prek: www.rtv slo.si/avdiovideo (27. november 2008).

Himmelstein, Hal. 1994. *Television Myth and the American Mind*. Westport, Connecticut, London: Preager Publishers.

Jacobs, Ronald. 1996. *Producing the news, producing the crisis: narrativity, television and news work*. Los Angeles: Media, Culture, Society.

Janežič Ambrožič, Manica. 2008. Intervju z avtorico. Ljubljana, 20. junij.

Korošec, Tomo. 1998. *Stilistika slovenskega poročevalstva*. Ljubljana: Kmečki glas.

Laban, Vesna 2007. *Televizijsko novinarstvo: hibridizacija žanrov in stilov*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Lajovic, Boštjan. 2008. Intervju z avtorjem. Ljubljana, 15. julij.

Langer, John. 1998. *Tabloid Television*. London in New York: Routledge.

Letica, Zvonko 2003. *Televizijsko novinarstvo: temelji profesionalizma*. Zagreb: Disput.

Luthar, Breda. 1992. *Čas televizije*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

--- 1998. *Poetika in politika tabloidne kulture*. Ljubljana: Založba Sophia.

Mehle, Borut in Sonja H. Vogrič. 2003. Glede prenove TV Dnevnika sem pričakovala še hujše odzive. *Zelena Pika* (26. april).

Morse, Margaret. 2004. News as performance: The image as event. V *The Television Studies Reader*, ur. Robert Clyde Allen, Annette Hill, 209–225. London, New York: Routledge.

Pečko, Drago. 2008. Intervju z avtorjem. Ljubljana, 8. september.

Pengov, Jure. 2003a. *35 let Dnevnika Televizije Slovenija*. Dostopno prek: www.rtv slo.si/dnevnik/35let (10. oktober 2008).

---2003b. *Dokumentarni film 35 let TV Dnevnika*. Dostopno prek: www.rtv slo.si/avdiovideo (10. oktober 2008).

---2007. Avtorju zastavila vprašanja po elektronski pošti. Ljubljana, 15. julij.

Perovič, Tomaž in Špela Šipek. 1998. *TV novice*. Ljubljana: Študentska založba.

Pesek, Rosvita. 2008. Avtorici zastavila vprašanje po elektronski pošti. Ljubljana, 28. avgust.

Plenković, Mario. 1993. *Komunikologija masovnih medija*. Zagreb: Barbat.

Ray, Vin. 2003. *The Television News handbook*. London: Macmillan.

Saatchi, Roy in Thompson Rick. 2008. *The development of television news at RTV SLO*. Prestbury: Saatchi Associates.

Splichal, Slavko. 2000. Novinarji in novinarstvo. V *Vregov zbornik*, ur. Slavko Splichal, 47–56. Ljubljana: Evropski inštitut za komuniciranje in kulturo ter Fakulteta za družbene vede.

Thompson, Rick. 2007. Avtorju zastavila vprašanja po elektronski pošti. Ljubljana, 15. november.

Tolson, Andrew. 1991. Televised Chat and the Synthetic Personality. V *Broadcast Talk*, ur. Paddy Scannell, 178–200. London, Newbury Park, New Delhi: SAGE Publications.

Vovk, Marjana. 2005. Sami v studiu. *Stop* (13. januar).

Zidar, Marija. 2003. Trajekt se obrača. *Vikend* (14. marec).

White, Ray. 1990. *Building a career in broadcast journalism*. Boston, London: Focal Press.

York, Ivor. 1990. *Basic TV Reporting*. London: Focal Press.

8 PRILOGE

PRILOGA A: Intervjuji z nekdanjimi in sedanjimi voditelji TV Dnevnika

Intervju z Manico Janežič Ambrožič

Kakšne so vaše izkušnje z vodenjem TV Dnevnika v paru?

To ima prednosti in slabosti. Res je, da imaš v paru manj dela, če moraš napisati samo polovico napovedi. Je pa res, da ko si sam, se zanesesh le nase in ni treba paziti na to, kako bo tvoj sovoditelj reagiral.

V prenovljeni shemi leta 2003 ste poleg voditeljskih parov uvedli tudi 'kramljanje' z voditelji Športa. Ali se vam je zdelo to posrečeno?

Če imaš na drugi strani dobrega improvizatorja, lahko to uspe. Če pa je na drugi strani nekdo, ki se ne zna odzvati, pa to ni v redu. Lahko bi bodisi odpustili vse tiste, ki te komunikacije ne zmorejo, lahko pa opustimo komunikacijo, kajti če tega ne spelješ sproščeno, lahko slabo izpade.

Poleg omenjenih novosti ste leta 2003 voditelji dobili prenosne računalnike. Slišati je bilo, da služijo zgolj kot scenski element. Ali imajo funkcijo?

Prenosni računalnik je voditelju v veliko pomoč in ni le pripomoček za poudarjanje verodostojnosti. Voditelj danes brez njega ne more opravljati svojega dela. Na prenosniku je načrt celega Dnevnika, ki se nenehno spreminja, in tako sem seznanjena z vsemi spremembami. Prav tako je v njem vse besedilo, ki ga lahko spreminjam tik pred zdajci. Popravke vnašam v računalnik. Ker je brezžično povezan z bobnom, se spremeni tudi tekst v bobnu. Voditelj je brez prenosnika bos in menim, da je vsem v veliko pomoč. Listke pa imam pred sabo kljub vsej tehnologiji, saj pridejo prav, ko tehnika odpove.

Kakšen je po vašem dober sodoben voditelj dnevnoinformativne oddaje?

Ne sme imeti strahu pred kamero, znati se mora izražati v zborni slovenščini, imeti mora sposobnost hitrega pisanja in hitrih odzivov. Vendar to ni stvar izobrazbe, temveč značaja.

Menite, da bi sodobni voditelj Dnevnika moral imeti svojo osebnost ali biti neosebni bralec?

Menim, da mora voditelj oddaji dati svoj pečat in sama se temu ne mislim odpovedati, čeprav na račun svojega osebnega pristopa dobim marsikatero pismo, v katerem gledalci ne mislijo enako. Ampak z osebnim pristopom ne gre pretirati. Mislim, da z malce bolj formalističnim pristopom ohranjamo več resnosti v informativnih oddajah.

Ali so bile vaše obveznosti voditelja kdaj koli opredeljene v pogodbi? Ali je bil vaša zavzetost odvisna od vaše presoje?

Delo, ki ga opravljamo, je na očeh javnosti, kar pomeni, da je dober voditelj tisti, ki ostane. Nekateri voditelji so lahko dobri, tudi če ne vedo natančno, o čem govorijo pred kamero. Jaz osebno tega ne bi zmogla. Mojemu značaju in temperamentu bolj ustreza, da sem obveščena in udeležena v procesu. Verjamem pa, da lahko marsikdo tudi dobro odigra to vlogo, ne da bi vedel, o čem govori. Če bi bila pasivna, bi verjetno uredniki, ki od mene pričakujejo določeno mero sodelovanja, to opazili in primerno sankcionirali. Ne bi kršila pogodbenih določil, saj voditeljeve dolžnosti niso natančno opredeljene, bi pa to za sabo potegnili druge sankcije. Moja pogodba se obnavlja letno.

Kako nastajajo napovedi prispevkov? Jih pišete sami, vam jih napišejo novinarji, ali pa je to plod sodelovanja?

Vsak novinar da predlog, mi pa si sami priredimo svojemu načinu branja. Pogosto že sami pripravimo napoved in jo predložimo novinarju, ki poda svoje mnenje. Voditelj ima pregled čez celo oddajo, zato nekatere napovedi vidi drugače kot novinar. Čas za pisanje napovedi je od približno štirih popoldne do nekaj čez šesto. Med vikendom vidim vse prispevke, ker je na voljo več časa in je Dnevnik krajši. Med tednom pa si ogledam le nekaj najpomembnejših prispevkov, ostale si ogledam v 'scripcih'. Opozarjam na dve težavi: ko novinar v napovedi napiše ogromno podatkov, potem pa v prispevku vse skupaj ponovi, in na dejstvo, da je dosti novinarjev slabo pismenih. Najtežje je pri prvi napovedi, ki mora biti malce bolj dramatična, saj mora ljudi pritegniti, a po drugi strani moraš paziti, da ne greš čez rob. Pisanje napovedi poleg sodelovanja z novinarji zahteva tudi sodelovanje z lektorji, ki morajo razumeti, da

je vsak voditelj drugačen in se trudijo besedilo popraviti tako, da ustreza vsakemu od voditeljev.

Voditelji v začetnem obdobju TV Dnevnika niso delali intervjujev. Danes mora voditelj obvladati tudi to. Vam v redakciji nudijo pomoč pri vprašanjih ali ste prepuščeni sami sebi?

Pri seznanjanju s temo in postavljanju vprašanj mi pomaga novinar, ki pokriva področje, s katerega prihaja gost, včasih pa pomaga urednik. Zgodi pa se tudi, da moraš vse speljati sam. Takrat moraš rešiti, kakor veš in znaš. Pokličeš kolege, pravnike, ekonomiste, strokovnjake, ki se na temo spoznajo. Včasih ti nekdo vprašanja že pripravi, vendar če teme ne poznaš, ti to ne pomaga kaj dosti. Običajno vse skupaj poteka skozi komunikacijo z novinarjem, ki to področje pokriva, vseskozi pa je pomembna aktivna vloga voditelja. Včasih si prepuščen sam sebi, a tudi to spada v ta poklic in voditelj, ki dvigne roke, češ da ne bo sam pisal vprašanj, ne more biti voditelj. Tudi raziskovanje oz. priprava na temo je v sklopu plače in za to sem plačana nekaj odstotkov več kot ostali novinarji.

Ali se pri javljanju v živo z novinarjem vnaprej dogovorite za vprašanja?

Z novinarjem, ki se javlja s terena, se voditelj vnaprej dogovori o vprašanjih. Delikatno je, ko se ti med samim javljanjem poraja kakšno dodatno vprašanje. To je zelo delikatna situacija, kjer je treba imeti občutek in biti pozoren na to, ali se javlja začetnik ali izurjen poročevalec v živo. Kadar koli se mi je to zgodilo, se je izteklo v redu. Če bi se javljal začetnik, bi verjetno premislila, ali naj vprašam ali ne. Vendar v taki situaciji pravzaprav še nisem bila. Tudi ko sama delam vklope, se vnaprej dogovorim z voditeljem. Ponavadi mu sama predlagam vprašanja, saj pogosto šele na terenu vidiš, čemu je smiselno dati težo in čemu ne.

Se vam zdi, da ste voditelji s strani TV SLO dovolj promovirani?

Menim, da ni potrebe, da bi voditelji v informativnem programu pretirano nastopali v ostalih medijih, in dvomim, da bi oglaševanje voditeljev Dnevnika pripomoglo k večji gledanosti. Mislim, da bi lahko dosegli nasprotni učinek. Ni pričakovano, da bi mi bili zvezde. Mi smo gostitelji večera, ki morajo na dostojen način

podati informacije. Jaz moram gledalce prepričati s svojim delom. Mislim, da je glede na to, da je Dnevnik na javni televiziji in ne na komercialni, promoviranja voditeljev čisto dovolj.

Intervju s Slavkom Bobovnikom

Kako so se vaši predhodniki po načinu vodenja razlikovali od vas?

Moji predhodniki so bili predvsem boljši bralci, ker so na začetku vsi po vrsti prihajali iz radijskih spikerskih vrst. Vendar niso sodelovali pri nastajanju besedila, ki so ga brali, kar je bilo slabo in ob prihajanju do napak in tehničnih težav tudi moteče.

Kako ocenjujete obdobje po letu 1978, ko je neosebnega bralca nadomestil voditelj v pravem pomenu besede?

Po tem letu je prišlo obdobje legend. Tomaž Terček, Janez Čuček, do neke mere tudi Tanko. Še vedno imenitni bralci, a ob tem tudi interpreti, ki so že sami predelovali vnaprej pripravljene tekste. Vzpostavili so stik z gledalci. Ti so jih jemali kot persone, kot ljudi, ki nekaj vedo. Med ljudmi je bilo slišati: »Kako da ne, če pa je to rekel Terček ...« Dobili smo torej voditelje.

Katero obdobje je bilo po vašem mnenju v voditeljskem smislu najboljše?

Osemdeseta, predvsem druga polovica, so bila obdobje najboljših voditeljev. Tone Hočevar, Jure Pengov, Slavko Bobovnik, Tomaž Terček in še kdo. Besedila, ki smo jih brali, so bila naš izdelek, ljudje so nam verjeli, ker smo se pred tem izkazali kot dobri novinarji. Branje je bilo še vedno korektno; sposobni smo bili voditi tudi krajše udarne pogovore, naše bodice in domislice pa niso bile cenene.

Se vam zdi, da je bilo posnemanje konkurence z uvedbo voditeljskih parov uspešno?

Menim, da so vodilni sestavili pare povsem brez občutka. Imeli smo par, ki je skupaj štel 100 let, ali pa takšnega, ki jih ni imel niti 60. Sam sem takrat imel slabih 20 let voditeljskega staža, kolegica, ki je delala z mano, je kot novinarka delala dobro leto in odvodila kakšnih 10 poročil. Nismo dolgo zdržali. V želji slediti konkurenci smo

spet eksperimentirali z lepimi, prijaznimi, s povsem novimi obrazi itd. Nismo bili ravno uspešni.

Kakšen je po vašem dober sodoben voditelj dnevnoinformativne oddaje?

Voditelj se mora predhodno vsaj deset let dokazovati kot vrhunski novinar in voditelj pogovornih oddaj, ki mu gledalci verjamejo in zaupajo. Poleg tega mora imeti všečen glas, brez preočitnih narečnih ali drugih posebnosti ali govornih napak. Obvladati mora slovenščino na višjem nivoju, kot je pogovorni, studijsko delo mora biti sposoben opravljati v vsaj še enem svetovnem jeziku, od prvega dne mora biti sposoben brez treme in začetniških nerodnosti odvoditi oddajo, imeti mora energijo, ki jo je sposoben prenesti v oddajo in z njo okužiti gledalce. Glede na to, da je voditelj TV Dnevnika v posameznem obdobju več, mora vsak od njih biti kompatibilen z ostalima dvema ali največ tremi člani voditeljske ekipe, a se mora od drugih vendarle tudi jasno ločiti po svojem načinu dela.

Menite, da bi sodobni voditelj Dnevnika moral imeti svojo osebnost ali biti neosebni bralec?

Če smo se na TV SLO leta 1978 odločili zanj, ne sme biti zgolj neosebni bralec poročil. Pri tem seveda ne mislim, da mora gledalcu vsiljevati svoj pogled na svet in lastne komentarje, ali celo – bog ne daj – po svoje prikazovati dejstva ali kaj podobnega. Imeti pa mora svoj prepoznaven stil, ki ga mora večina gledalcev sprejeti. Gledalci ga morajo vzeti kot nekoga, na katerega se lahko zanesejo, tako ob poplavih kot ob predvolilnih temah, in ki zna narediti zanimivo tudi avgustovsko nedeljo, ko se nič ne dogaja. Da gradi svoj stil in strokovnost ter vzdržuje novinarsko kondicijo, je po moje dober tudi kakšen skok v vodenje kakšne druge pogovorne oddaje ali k pripravi prispevkov, v katerih gledalcu res lahko pokaže, da je mojster na nekem vsebinskem področju ali mojster obvladovanja medija.

Se vam zdi primerno izkazovanje čustev (nasmeh ob branju vesele novice, smrtno resen izraz na obrazu ob branju tragične)?

Menim, da ni razloga, da bi se voditelji obnašali povsem neosebno, vendar patetika, neiskrenost, narejenost, veselost ali žalost za vsako ceno, poceni ali puhle domislice na ekranu nimajo kaj iskati.

V pogovoru s Korošcem pokazati, da sem tudi sam s tega konca, po moje ni napaka. S koroškim narečjem mučiti gledalce pri branju zunanjepolitičnih vesti je seveda napaka.

Pretirano vsiljevanje osebne note se mi zdi, če začneš pogovor z Američanom

"ob mojem zadnjem obisku ZDA ..." Lahko pa voditelj med pogovorom nevsiljivo da vedeti, da omenjene dežele ne pozna le iz knjig.

Neprimerno se mi, denimo, zdi kopirati kolega, ki si je izmislil frazo za začetek ali konec oddaje itd.

Ali so bile vaše obveznosti voditelja kdaj koli opredeljene v pogodbi? Ali je bil vaša zavzetost odvisna od vaše presoje?

Nikoli v mojega četrstoletja nisem imel "voditeljske pogodbe". Vedno sem to delal kot bolj ali manj dobro plačan novinar s še drugimi obveznostmi. Sodeloval sem z dobrimi in slabimi, z lenimi in prizadevnimi uredniki.

Intervju z Boštjanom Lajovicem

Zakaj je v osemdesetih prišlo do spremembe v načinu nagovarjanja gledalcev?

Zato, ker je bil to del širšega političnega projekta, da se je treba približati ljudem in se znebiti ruske sivine. Vendar so morda voditelji pri tem malce pretiravali. Svojo vlogo so malce preveč povezovali z interpretativno funkcijo. Nekaj voditeljev si je v tistem začetnem obdobju razlagalo tako, da gledalce zanima prav to, kaj on misli. Vendar so pri tem pozabili, da je njihova prvotna vloga še vedno, da ljudem poveš, kaj se je tega dne zgodilo. Skozi svojo osebnost, seveda. Na začetku tega voditeljskega koncepta so se uredniki in voditelji še iskali. Zlata leta so prišla v drugi polovici osemdesetih. Takrat se je zgodil velik korak naprej k profesionalni praksi, ki so jo imeli na Zahodu. Ko se je začela demokratizacija, rušenje partijskega monopola, so se viri informacij začeli širiti. Voditelji so novice podajali nevtrarno, a hkrati z določeno mero osebne note, ki je gledalca pritegnila.

Po letu 1978 je voditelj opravljal tudi funkcijo urednika. Zakaj danes to ni več mogoče?

Danes fizično ni mogoče, da bi bil voditelj tudi urednik. Že z vidika virov je to nemogoče, saj mora danes urednik, ki hoče biti ažurno obveščen o vsem, kar se dogaja po svetu, spremljati ogromno spletnih strani, tiskovnih agencij in ostalih medijev. Nekoč pa je bila ponudba informacij manjša. Informacije so prihajale prek Tanjuga, slika pa preko Evrovizije.

Menite, da bi Dnevnik lahko vodil dobro izurjen igralec, ki se ne pogloblja v vsebino, ki jo bere?

Voditelj mora poznati tematiko, o kateri govori. Ozadje novice, ki jo bere, mora nujno poznati, saj gledalec opazi, če nimaš pojma, o čem bereš.

Ali vam je pri razumevanju kompleksnejših družbenogospodarskih pojavov s strani sodelavcev v redakciji zagotovljena pomoč?

Takšna pomoč je pri zapletenih gospodarskih temah res potrebna. Takrat sodeluješ z novinarji, ki pokrivajo ta področja. Vprašanja za intervjuje v studiu si pripraviš v sodelovanju z novinarjem specialistom, ki sicer pokriva to področje. Na splošno pa mora voditelj imeti splošno znanje o vseh področjih.

Kaj menite o dodajanju osebne note novicam?

Ohraniti moraš profesionalno raven, obenem pa dati gledalcu vedeti, da nisi stroj za branje, ampak da si tudi človek, ki ima do povedanega svoj odnos. Ne moreš brati o borznem indeksu na enak način kot novico o nesreči, v kateri je veliko ljudi zgubilo življenje. Politične novice je treba prebrati na objektivni in neprizadet način. Torej pri 'hard newsu' mora biti voditelj profesionalen in kakršno koli opredeljevanje ni primerno. Ko pa gre za 'human interest stories', pa moraš imeti pravo mero empatije do prebranega, vendar je pri tem treba paziti, da ne greš predaleč in daješ vtis, da igraš. Nasprotujem brezosebni branju, še bolj pa pretiravanju, ki meji na igro. Osnovno vodilo mora biti nek notranji občutek. Pretirano izkazovanje žalosti ali veselja ni primerno.

Kaj menite o tem, da mora biti voditelj skoraja ves dan prisoten pri nastajanju Dnevnika? Bi bil boljši voditelj, če bi prišel oddajo prebrat svež in spočit?

Potem bi bil to spiker. Tu sem konzervativen, ker menim, da mora biti voditelj prisoten že ves dan, saj je prav, da je aktiven pri celotni sestavi oddaje in tudi pri vrstnem redu prispevkov. Gre za timsko delo med uredniki in voditeljem. Če bi prišel le nekaj ur pred Dnevnikom, me tudi novinarji, ki cel dan iščejo na terenu informacije, ne bodo resno jemali. Osebni stik med novinarjem in voditeljem mora obstajati, saj bo samo tako njun skupni izdelek dober.

Kako nastajajo napovedi?

90 % napovedi napišem sam in nato dam novinarju na vpogled. Vendar mora voditelj pred pisanjem napovedi vedeti, kaj bo novinar umestil v prispevek, da ne pride do nezaželene situacije, ko voditelj napoveduje nekaj, česar kasneje v prispevku sploh ni. Slab voditelj bo na hitro preletel tekst prispevka in ven pobral nekaj dejstev, ki se v prispevku ponovijo.

Intervju z Dragom Pečkom

Kako je leta 1978 prišlo do odločitve, da bralca zamenja voditelj?

Odločitev za uvedbo novinarskega profila voditelja se mi je zdela zanimiva prav zaradi tega, ker je ta osebnostna nota dala Dnevniku več značajske barve. Želeli smo si, da bi dosegli tako raven, da bi gledalec vedel, kdo vodi Dnevnik, tudi če ne bi videl voditelja in slišal njegovega glasu. Se pravi, da bi ga prepoznal po slogu. Jaz sem imel morda spočetka kar nekoliko pretirano željo, da bi personificiral Dnevnik. V studio sem neko avgustovsko nedeljo zato prinesel sončnico, ker sem gledalcem želel na drugačen način povedati, da se dnevi krajšajo.

V napovedi je bilo mogoče načrtno vnesti kaj dvoumnega, kaj asociativnega in tako se je začel tanjšati led.

Ali se strinjate, da so bila osemdeseta velik korak naprej, kar se tiče dodajanja osebne note?

To je bila posledica posebnega družbenega razpoloženja v Sloveniji in tedanji Jugoslaviji, ki se je razrahljalo do te mere, da so se predstave o državi in sistemu malce razrahljale in se je odprl tudi prostor za ezoterične zgodbe. Tu se je pojavila tudi ena ne tako preiščljena kot podzavestna priložnost, da so voditelji lahko novice napovedovali bolj igrivo, sočno, malce bolj na meji dovoljenega.

Ob prenovi Dnevnika leta 2003 so uvedli kramljanje med voditeljema in voditeljem Športa, nakar so to opustili. Kako to ocenjujete?

Žal mi je, da so uredniki to opustili, saj je lahko pomemben člen dramaturgije. To gledalca pritegne, vendar pri tem potrebuješ ustreznega sogovornika. Lahko si še tako pripravljen na kramljanje, če pa je na drugi strani nekdo, ki temu ni kos, je to bolje opustiti. Mnoge televizije za nastopanje pred kamero ne jemljejo ekspertov, ampak take, ki so sposobni komunicirati.

Se vam zdi, da današnji voditelji dovolj osebno zaznamujejo Dnevnik?

Menim, da današnji voditelji dodajajo premalo osebne note in da bodo odgovorni morali delati na tem, da bi oblikovali takšen profil voditelja, ki bi imel poleg izkušenj tudi osebnost. Vendar je slednja prirojena. Osebnost imaš ali pa je nimaš.

Ali opazate kakšne razlike med javljanjem v živo nekoč in danes?

Vsekakor je danes več komunikacije med voditeljem in novinarjem na terenu. Nekoč je voditelj le predal besedo, danes pa gre pogosto za pogovor med studijem in terenom, zato javljanje v živo zahteva več priprave za voditelja.

Kakšen je bil odnos do zvezdnitva voditeljev TV Dnevnika v obdobju vašega urednikovanja?

Zvezdnitvo je bilo do sredine osemdesetih neuradno prepovedano. Gledanost, h kateri bi prispevala priljubljenost voditeljskega obraza, takrat tako ali tako ni nikogar zanimala. Če je kdo izstopal s priljubljenostjo, je bil presežek, ki ga je bilo treba spraviti nazaj v okvir.

PRILOGA B: Seznam bralcev in voditeljev TV Dnevnika 1968–2009 (po abecednem vrstnem redu)

Bralci:

Baš Ida

Bavcon Milanka

Časl Rado

Dolenc Nataša

Dolinar Janez

Hoefflerle Felc Alenka

Hribar Sašo

Janc Eva

Jarc Nadja

Kalan Ajda

Kaloper Slobodan

Klančar Menči

Krznar Zvone

Lotrič Ivan

Mencinger Borut

Mohorko Edi

Peterin Nadja

Pikl Jernej

Prestor Brane

Rahonc Tonja

Velkavrh Marija

Vodopivec Vili

Voditelji:

Anžin Boštjan

Batista Štader Elen

Bobovnik Slavko

Cetinski Edita
Čuček Janez
Groznik Darja
Hočevar Tone
Hren Lidija
Janežič Ambrožič Manica
Jurič Igor
Klemenc Marjeta
Klinar Aleksandra
Krejač Vlado
Ladika Dejan
Lajovic Boštjan
Lavrič Nada
Maksimovič Branko
Pečko Drago
Pengov Jure
Pirc Nataša
Pirc Boštjan
Pleša Bogdan
Rakuša Simona
Ranc Tomaž
Simšič Danica
Širok Mojca
Šišernik Volčič Metka
Šopar Janko
Štakul Aleks
Tanko Matjaž
Terček Tomaž
Vahen Julka

